Alleluja, alleluja, alleluja

A húsvéti vigília ünneplésében az Egyház lépésről lépésre vezet el bennünket a húsvéti örömhöz. A nagyszombati olvasmányos imaórában egy ókori szentbeszéd még elvezet minket az alvilágba, ahol Ádám atyánknak magyarázza az Úr, hogy ez volt a megváltás útja. A szertartás pedig a húsvéti gyertya megáldásával, az új fénnyel kezdődik, majd az olvasmányok végigvezetnek az üdvösség történetén. Az örömünket már előkészíti a Dicsőség éneklése alatt szóló harangszó, de az igazi örömteli hangulatot az Alleluja éneklése teremti meg.

Righetti, századunk kiváló liturgiatörténésze az Alleluja eléneklését a keresztény örömujjongás nagy felkiáltásának nevezi. Hosszú heteken keresztül el volt temetve a nagyböjti idő miatt, és most harsogva csendül fel az Egyház ajkán. Ezért is a középkori római liturgiában maga a pápa adta hírül, és a schola, a kórus válaszolt rá. A püspöki szentmiséken pedig a subdiaconus (a segédkezők egyike) mondotta a szertartást végző püspöknek és a híveknek: „Főtisztelendő Atya! A nagy örömet hirdetem nektek, ez az Alleluja!" Majd háromszor mindig magasabban énekelte a diaconus díszes dallammal. Ettől kezdve számtalan alkalommal felcsendül a szentmisén, a zsolozsmában az ujjongás e csodálatos kifejezése. Szent Ágoston szinte megszemélyesíti: *„amikor pedig az esztendő során megszakad, nagy ujjongással tér vissza, mivel szükségből* (nagyböjt miatt) *kellett távoznia"* (húsvétvasárnapi beszédből).

Bár minden szentmisében az Urat köszöntő énekünk, de húsvét vigíliáján különös jelentőséggel bír a keresztség szentségének a kiszolgáltatása és az eukarisztia liturgiája előtt.

Amikor felcsendül az Alleluja éneke, szívünk mindig teljen meg örömmel és ujjongással: köztünk az Úr, adjatok hálát, magasztaljátok! Hogy még jobban átérezzük ennek az örömujjongásnak magasztosságát és ünnepélyességét, csendüljön vissza lelkünkben akár Händel *Messiás* c. művéből az „Alleluja", vagy Liszt Ferenc *Krisztus oratóriumá*ból a „Christus vincit, alleluja".

Így kívánok minden kedves hívünknek áldott, boldog, kegyelemteljes húsvéti ünnepeket. Alleluja, alleluja, alleluja!

Dr. Verbényi István
protonotárius, kanonok
plébános

Nagypéntek

pincénkben volt ilyen sötét
mikor
önnön súlyától
nyikorogva
ránkcsapódott
a munkakék vasajtó
apám kezében nyirkos gyufaszál
orosz szardíniásdobozban
szőrös deszkapolcon
a gyertya
csonkig égve

Szennay Ilona

PER CRUCEM AD LUCEM

Magamban őrzök egy képet, egy fekete-fehér grafika emlékét a fénylő-fehér, Kitárt-Karú-Krisztusról és belőle Kereszt-árnyat rajzoló fényességről.

A kitárt kar az Ő mindenkori védtelensége, az Olajfák-hegyénél kezdődő és máig tartó védtelensége.

A kitárt kar a kitárulkozó, az önmagát feláldozó, a mindenki előtt megnyíló, a megnyilvánuló szeretet.

A kitárt kar a nyitott szívű, a feléd forduló Jézus, aki megért, elfogad és gyarlóságainkkal együtt befogad.

Ettől a kitárulkozó Emberfiától távol áll az elutasítás, távol áll az erőszak, karjaival fölénk magasodva vár, megbocsát és védelmez.

Nézem a képet, az örök-fényességű befogadó Krisztust és látom – talán megértem – a Keresztet. Ez Ő, a tökéletes forma, ez volt az Ő sorsa: a Kereszt, a beteljesülés.

Próbáltad már magadból kirajzolni, kihímezni, megfonni, ácsolni vagy megfaragni a Keresztet? Két vonás, a függőleges és a vízszintes vonal találkozása, egyszerű szerkezet, a legtisztább forma. Mégis milyen nehéz megrajzolni úgy, hogy szárai arányosak legyenek, úgy, hogy arányai méltóságosak legyenek, hogy a kereszteződés a találkozás, a középpont helyét megmutassa, hogy formája olyan tökéletes legyen, mint a kitárulkozó Krisztus.

A fény, a szemből sugárzó, a szemet vakító írta át a fehér-fekete egyszerűségével az Emberfiát Kereszttté.

A fény, amely a földi élet utolsó pillanatairól vallók, a visszafordulók szerint: a hosszú végtelen sötétségben egy pont, valami fehérség, a Fény, a mindenség-világa ragyog fel. Talán az eszméletvesztéskor is ezt tapasztalhatod meg, talán ez a fényélmény a figyelmeztető jel.

„Arca ragyogott, mint a nap, ruhája pedig tündökölt, mint a fény." [Máté 17: 2–3.] Ez a fény, ez a fényessége meg nem tapasztalható bizonyosság, a harmadik nap ígérete, amely az élő Emberfiából kirajzolta a benne lévőt, a Keresztet, ami fény-árnyék keresztútjával az utat mutatja nekünk is.

Ha ezt a kitárulkozó, ezt a várakozó Krisztust megtalálod, a Keresztútját is elfogadod, az Ő Útját vállalod a Kereszt jegyében, a Kereszt értelmével, a fényesség igézetében és a Fényesség ígéretével.

Szövényi Zsolt

Nekem csak szeretnem szabad!

(Emlékezés Váry József Atyára)

Tudom, hogy Bonajunktának kellene szólítanom, de nekem nem áll arra a szájam, maradjon csak Józsi atya!

Közel tizenöt éven keresztül találkozhattunk vele a vasárnap reggeli 7 órai szentmisén. Negyed órával 7 óra előtt érkezett, mindig gyalogszerrel, elrendezte kis papírjait, szemrevételezte kint a szentélyben a helyzetet, bejött a sekrestyébe, kezet mosott és felöltözött. Közben elbeszélgettünk időjárásról, politikáról, sportról (Józsi atya nagy Fradi drukker volt, már amennyire őt ilyen, evilági dolgok érdekelték), erkölcsről, miegymásról. Aztán eljött a 7 óra, és indultunk kifelé. Ez óramű pontos-

sággal ismétlődött vasárnaponként. Szinte egy kezemen meg tudom számolni, hogy az évi kétheti szabadságon kívül (ahonnan visszatérve mindig pontosan beszámolt arról, hogy hányszor tudott megfürödni a Balatonban) mikor fordult elő, hogy nem jött erre a reggeli misére.

Megbízható volt, kedves és szerény, sőt igen jó humorú is. Igazán szelíd és alázatos szívű volt, mint Mestere.

Emlékszem egyszer egy nagyheti szertartásra (még a nyolcvanas évek végén), a ministránsokat irányító fiú (történetesen a fiam volt), Józsi Atyának is kiosztotta a feladatokat. Mikor bejöttünk, és befejeztük a hálaadó imát is, Józsi Atya hamiskás mosollyal fordult fiamhoz, és a következőt kérdezte: Attila, meg vagy velem elégedve? Rendesen viselkedtem ugye?

Fizikailag is sokat szenvedett, de folyamatosan romló hallása is nagyon zavarta. 98 karácsonya körüli fogműtétje óta lassan romlott az állapota. Különösen az állandó, makacs láz volt veszélyes. Még reménykedtünk, amikor nagyböjt előtti vasárnapon újra közénk jött. Talán először, mióta idejárt, taxival jött és sajnos utoljára. Egyre rosszabb híreket kaptunk, és ama kedd este már nem is reménykedhettünk.
Nála is beteljesedett.

Érdekes, és ezt talán végső intésnek szánta, hogy az utóbbi évben, akármi volt is a szentbeszéd tárgya, két gondolatra állandóan visszatért és ezeket szent makacssággal ismételte:

... alázat, alázat, alázat

... nekem csak szeretnem szabad!

Titokban arra készültem, hogy miként köszöntöm őt gyémántmiséjén, mert idén ünnepelte volna 60 éves papi jubileumát. A Gondviselés azonban másképp akarta, jubileumát szeretett Krisztusával és mélységesen tisztelt „Égi Édesanyjával" fogja megünnepelni. Ismerve mélységes hitét és életét, ebben én biztos vagyok.

Égi Édesanyánk, Szűzanyánk! Eszközöld ki Józsi Atya részére az örök boldogság jutalmát!

Amikor valaki születése napját ünnepelte, Józsi Atya általában így köszöntötte:

Isten éltessen sokáig itt a földön, de azt kívánom neked, legyen halálod napja mennyei születésed napja is egyúttal!

Józsi Atya, drága jó Atyai Barátom! Én is, mi is, ezt kívánjuk Neked!

Madaras Gábor

Zenés Istentisztelet

Vitathatatlan tény, hogy Johann Sebastian Bach a zenetörténet egyik legnagyobb alakja. Fáradhatatlan kísérletező kedve, fölülmúlhatatlan, kiapadhatatlan fantáziája, életművének sokszínűsége és műfaji gazdagsága emeli őt erre a rangra.

Ha nevének („der Bach") magyar fordítását („patak") vesszük alapul a hasonlathoz, úgy muzsikája az a „patak", amelybe szinte minden korát megelőző zenei irányzat, műfaj, mint kis oldalerek a nagyobb folyamba, beáramlanak, és abban szétválaszthatatlan egységet alkotnak. De – folytatva a hasonlatot – zenéje „patak" az őt követő korok számára is, mert mindenki megtalálhatja benne azt, amit éppen keres: a kutatók a fáradhatatlan kísérletező kedvet, a muzsikusok a szinte felfoghatatlan tartalmi mélységet, a koncerthallgató a csöndes szemlélődést és a zavartalan gyönyörködést, a hívő ember pedig a bizonyosságot, hogy az isteni rend, harmónia és a szférák ZENÉJE itt a földön is megvalósulhat.

* * *

Bach, miután „felmondása tudomásul vételével, elismerés nélkül menesztették" weimari szolgálatából, 1717 decemberében elfoglalta karmesteri állását Anhalt-Köthen hercegének udvaránál. Leopold herceg valószínűleg maga is aktív részese volt az udvar zenei életének, hiszen magas fokon játszott különböző hangszereken, ezenkívül kellemes hangú, képzett énekes is volt.

Bachra az új állásában az előzőektől merőben eltérő feladatok hárultak. Nem kellett orgonán játszania, sem egyházi műveket írnia. Elvárták tőle viszont, hogy a zenekar vezetésén kívül hangszeres művek komponálásával is foglalkozzék, tekintettel fejedelmi gazdájának ilyen irányú érdeklődésére. Nem meglepő tehát, hogy míg orgonára írott és vokális kompozíciók tekintetében elenyésző számú ennek az időszaknak a termése, addig zenekari és kamarazenei műveinek java része ekkor keletkezett.

Az általa vezetett udvari zenekar az idő tájt 18 muzsikusból állt, közülük nyolc szólistaként szerepelt. Ezeket „kamarazenészként" tartották nyilván. Valószínűleg kiváló felkészültségű, hangszereiket meste-

rien kezelő virtuózok lehettek, legalábbis erre engednek következtetni a *szóló hegedűre* és *szóló gordonkára* komponált művek, melyeket Bach az ő számukra írt.

Ezek a művek, melyek tartalmi mélységüket és technikai követelményeiket tekintve ma is elképesztő nehézségek elé állítják az előadókat, méltán tekinthetők a műfaj csúcsának.

Nem mindennapi zenei csemegére szeretném felhívni Albertfalva zeneszerető polgárainak figyelmét. A Szent Mihály-templom falai között május–júniusban, négy alkalomra elosztva felcsendül Johann Sebastian Bach összes (szám szerint 6-6) szóló hegedűre és szóló gordonkára komponált műve.

Az előadók a Budapesti Vonósok tagjai, mely kamarazenekar ezen a néven 1982 óta vesz részt a hazai és nemzetközi zenei életben.

A hangversenyek időpontjai és műsora a következő:

1999. május 8. (szombat, 17^{30})

H-moll partita – Rónaszéki Tamás / hegedű
A-moll szonáta – Fenyvesi Andrea / hegedű
D-dúr szvit – Somodari Péter / gordonka

1999. május 15. (szombat, 17^{30})

E-dúr partita – Németh Zsuzsanna / hegedű
G-dúr szvit – Fejérvári János / mélyhegedű
D-moll partita – Bánfalvi Béla / hegedű

1999. május 29. (szombat, 17^{30})

G-moll szonáta – Beke Ágnes / hegedű
C-dúr szvit – Ludmány Emil / mélyhegedű
Esz-dúr szvit – Botvay Károly / gordonka

1999. június 15. (szombat, 17^{30})

C-dúr szonáta – Járdányi Zsófia / hegedű
D-moll szvit – Láposi János / mélyhegedű
C-moll szvit – Oláh Miklós / gordonka

A hangversenyek előtt és a művek között rövid ismertetőt hallhatnak a soron következő darabról, ami remélhetőleg segíti majd a *tudatos* zenehallgatást.

Sok szeretettel várjuk tehát kedves közönségünket ezekre a koncertekre, és reméljük, hogy Bach muzsikája maradandó élménnyel gazdagítja Önöket.

Ludmány Emil

Gondolatok a bibliai őstörténethez

Az újkori bibliatudomány az ember teremtéséről szóló szentírási történetet egészében jelképes isteni üzenetként kezeli, szinte már megkérdőjelezve ősszüleink, Ádám és Éva valóságos történelmi létezését is, holott erre Jézus szavai és az újszövetségi szent írók (mindenek előtt Szent Péter és Szent Pál) számos helyen kétséget kizáróan utalnak. Tény, hogy az őstörténet tele van nehezen megfejthető jelképekkel és eseményekkel, és nehéz megítélni, mit kell a hit fényénél szó szerint elfogadnunk belőle, mégis úgy tűnik, hogy a modern kor értékén alul becsüli annak tartalmát. Pedig éppen a modern kor új biológiai ismeretei nyújthatnak alapot a teremtéstörténet több szimbolikus eseményének újszerű megvilágítására és ezzel tartalmának felértékelésére.

Vizsgáljuk meg közelebbről, mit mond az emberré válásról maga a Szentírás. A Teremtés Könyvében arról tudósít bennünket, hogy miután Isten megteremtette Ádámot, így szólt:

„Nem jó az embernek egyedül lennie. Alkotok neki segítőtársat, aki hozzá illő." ... „Ezért az Úristen (mély) álmot bocsátott az emberre, s mikor elaludt, kivette egyik oldalcsontját, s a helyét hússal töltötte ki. Azután az Úristen az emberből kivett oldalcsontból (oldalbordából) megalkotta az asszonyt és az emberhez vezette" (Ter 2,18-22).

Éva teremtésének ez a leírása természetesen jelképes és azt fejezi ki, hogy az emberiség egyetlen őstől származik, de hogy mit fed a jelkép pontosan, az máig nyitott kérdés. A 20. század második felének kellett eljönnie ahhoz, hogy a modern génelmélet fényében megkíséreljük megvilágítani a jelkép tartalmát. *Miért éppen az oldalcsont vagy oldalborda vált a kinyilatkoztatásban foglalt üzenet jelképévé?*

Ma már tudjuk, hogy az élő sejtek magvában kromoszómák hordozzák a fajra jellemző kódolt tulajdonságokat és gondoskodnak arról, hogy az élő szervezet e tulajdonságokkal fejlődjék ki. Az emberi sejtmagvak kromoszómáiban 23 pár (összesen 46) információ tároló gén foglal helyet, amelyeket a sejtosztódás fázisában mikroszkóp alatt bordázatos elrendezésben úgy láthatunk, *ahogy azt az ábra mutatja.* A 46 gént tartalmazó kromoszómában 23 apai eredetű, a másik 23 pedig anyai eredetű.

Kivételt képeznek a férfi és női ivarsejtek, amelyeknek a magjában a kromoszóma nem 46, hanem csak 23 gént tartalmaz, vagyis az ábrán látható bordázat apai illetve anyai felét külön-külön. A megtermékenyítéskor a női és férfi ivarsejt egyesül és az új egyed sejtjeinek kromoszómáiban az apai és anyai gének párba lépnek egymással. *Az „oldalborda" ebben az értelmezésben tehát nem más, mint a férfi hímivarsejtjének kromoszómája.*

Ha ez így van, akkor a Teremtés könyvének szerzője szemléletes, természettudományos hőségő látomásban kapta meg Istentől az ember teremtésére vonatkozó kinyilatkoztatást, amit azonban a kor ismereteinek szintjén csak az „oldalborda" hasonlattal tudott kifejezni.

Tovább göngyölítve a gondolatsort - a fenti bibliai idézet üzenete az alábbi módon értelmezhető:

Ádám egy előemberi közösség szülöttjeként, társtalanul lépett a világtörténelem porondjára, mint a halhatatlan lélekkel felvértezett emberi nem, a homo sapiens ősatyja. De mivel nem talált magához hasonló társat, átmenetileg visszasüllyedt az előemberi közösség szintjére és ott nemzette Évát. Ezt fejezheti ki a Szentírás, amikor azt mondja, hogy „Az Úristen (mély) álmot bocsátott az emberre, és amikor elaludt, kivette egyik oldalcsontját... aztán az emberből kivett oldalcsontból megalkotta az asszonyt". *A (mély) álom az előemberi közösségbe való tudattalan visszasüllyedést, az oldalcsont kivétele pedig - a génelmélet fényében - Éva Ádám által való nemzését jelentheti.* Ha belegondolunk, a Biblia csodálatos finomsággal fejezi ki mindezt.

Éva tehát egy homo sapiens és egy, a homo sapienshez biológiai értelemben már nagyon közel álló fajta előember gyermekeként homo sapiensnek születhetett. Hasonlóképpen feltehető, hogy az első emberpár, Ádám és Éva gyermekei nem csak egymás között házasodtak, hanem előemberi környezetükkel is úgy, hogy utódaik már mind homo sapiensek lettek. Vagyis az első emberpár utódai a hozzájuk biológiailag közel álló előemberi környezet kovászaivá válhattak és azt nemes oltással világszerte fokozatosan beolvaszthatták a homo sapiens fajba. Valószínűleg erre utal a Teremtés Könyvének (6,1-4) szakasza, amely az „Isten fiainak" és az „emberek lányainak" összeházasodásáról beszél, ahol az Isten fiain Ádám és Éva leszármazottait, az emberek lányain pedig feltehetőleg az előemberek lányait érthetjük: „Óriások éltek akkor a földön (és később is), amikor az Isten fiai az emberek lányaival összeházasodtak és ezek gyermekeket szültek nekik. Ezek a régi idők híres hősei" (Ter 6,4).

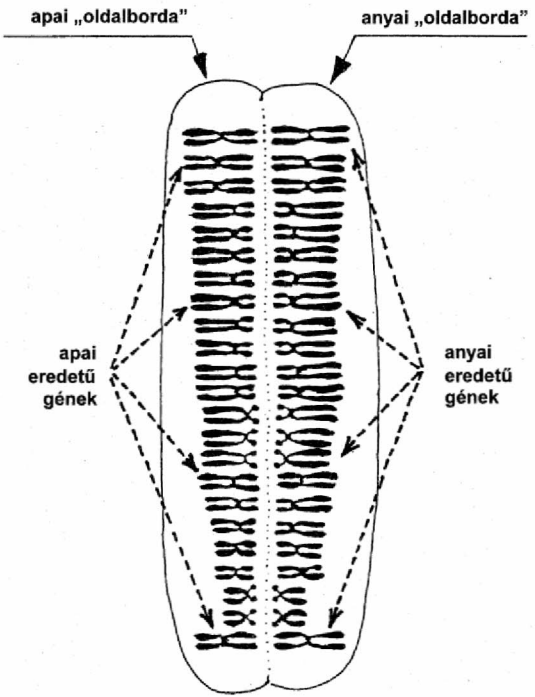

Emberi sejtmag kromoszómája

Sokakban felmerülhet a kérdés, hogy ha így történt, vajon mikor történhetett mindez? Ennek vizsgálata mindenképpen a természettudományok és a régészet dolga. Valószínű, hogy a mai ember – a halhatatlan lélekkel felruházott homo sapiens – kb. 100 ezer éve lépett a történelem porondjára Ádám és Éva személyében, de azt biztosan állíthatjuk, hogy nyomai a mai Izrael területén már legalább 40.000 éve megtalálhatók.

Különös figyelmet érdemel még az előbbi bibliai idézetben az óriások megemlítése. A bibliatudomány ezzel sem tud mit kezdeni. Tulajdonképpen nem tartoznak bele a (Ter 6,4) mondanivalójába, csupán háttér információként esik szó róluk: abban az időben történt, hogy az Isten fiai az emberek lányaival összeházasodtak, amikor egyébként óriások éltek a földön. *Kik lehettek ezek az óriások?*

Az ősrégészet tanúsága szerint a neandervölgyi ősembernek nevezett előember robusztus termetű, nagy fizikai erejű, de a homo sapienshez képest összehasonlíthatatlanul gyengébb értelmi képességű külön faj volt, amely hosszú időn keresztül harcban állt a homo sapiensszel, míg végül az utóbbi teljesen fölébe kerekedett. A neandervölgyiek utolsó maradványai 30 ezer évvel ezelőtt a mai Gibraltár vidékén végleg kipusztultak. Lehetséges, hogy a Teremtés Könyve őrájuk céloz, és akkor ez azt jelenti, hogy a *Ter (6,4) eseményeit 30 ezer évnél régebbre kell datálnunk.*

Végül meg kell jegyezni, hogy a mai tudomány „ősember" illetve egyáltalán „ember" fogalma nem üdvtörténeti kritériumokra épül és nincs összhangban a halhatatlan lélekkel rendelkező valódi, bibliai értelemben tekintett ember fogalmával, ami sok félreértés és vita forrása napjainkban, amikor az ember megjelenésének időpontját próbálják meghatározni. A tudomány által „jávai majomember"-nek, „pekingi ősember"-nek, „neandervölgyi ősember"-nek, stb. nevezett és kihalt fajok üdvtörténeti szempontból majdnem bizonyosan még mind halhatatlan lélek nélküli előemberek voltak.

Kesselyák Péter

Az Albert herceg-díj elnyerésére javasoljuk

MAYER MAGDOLNA nővért,

a Ward Mária által alapított angolkisasszonyok Szerzetesrend tartományfőnöknőjét.

Az AKTK idén is felkérte a kedves tagtársakat, hogy nyújtsanak be javaslatot, kit tartanának érdemesnek az Albert herceg-díj elnyerésére. Az ifjúság azon része, aki jobban ismeri Mayer Magdolna nővért, úgy gondolta, ő lenne a legméltóbb idén a díj elnyerésére. Nevét az AKTK idei közgyűlésén Vass Zoltán terjesztette fel az alábbi, személyes ismertető felolvasásával:

A tavalyi jelölés során Magdolna nővér neve már szóba került. Idén – miután a szerzetesrend végképp beköltözik zugligeti rendházába, s így távoznak Albertfalváról – még indokoltabb, hogy ilyen módon is kifejezzük köszönetünket Magdi néninek, aki az elmúlt évtizedekben sokat tett egyházközségünkért, s így Albertfalváért.

Korábban, mikor szerzetesként nem működhetett, plébániánkon hitoktatott. Az ő segítsége nélkül nem jöhetett volna létre 1986-ban az első, többnapos ifjúsági lelkigyakorlatunk és táborunk Mátraszentimrén, ahol a hivatásról beszélgettünk: *Házasság vagy szerzetesrend?* címmel.

Többször fordulhattunk Magdi nénihez tanácsért az ifjúság ügyeiben, s a 90-es évek elején ő biztosított helyet egy rendszeres, hétköznapi, ifjúsági szentmisének, amelyeken meghívott atyák elmélkedéseit hallgathattuk.

A kis rendház, ahol a szerzetesrend pillanatnyilag él itt Albertfalván, otthont ad a szerzetesrend jelöltjei számára is. A rend szárnyai alatt nevelkedő lányok és novíciák új színt hoztak egyházközségünkbe. Sokat jelentettek ez évi Adventünkben a szerda reggeli roráték, ahol együtt énekelhettek Don Bosco-s gyerekek, szülők és szerzetesnővérek. A nővérek jelenleg is segítenek a Don Bosco Általános Iskolában megrendezett lelki napok lebonyolításában.

Magdi nővér éveken keresztül képviselőtestületi tag is volt egyházközségünkben, s csak azután vált meg ettől a feladatától, miután szerzetesrendje tartományfőnöknővé nevezte ki.

Miután Albertfalván – a Don Bosco Általános Iskolának is köszönhetően – sok fiatal nevelkedik, fontos, hogy olyan személyeket tüntessünk ki, akik szolgálataikkal, tanúságtevő életformájukkal példaképként állíthatók az ifjúság elé.

Ezért javasoljuk a köszönetnyilvánításnak ezt a módját Mayer Magdolna nővér felé.

* * *

A közgyűlés titkos szavazással választotta ki, hogy az idén felterjesztett három főből kit javasol a díj elnyerésére. A tagság jelentős többsége Magdolna nővérnek ítélte a díjat. Ezúton is köszönjük Magdi nővér áldozatos munkáját, melyet egyházközségünkért, s ezáltal Albertfalváért tett.

Kiss Gábor

Elhangzott 1999. március 15-én, az ünnepélyes zászlófelvonás előtt

Tisztelt ünneplő honfitársak!

Rövidesen zászlófelvonásra kerül sor, e karcsú zászlórudakra a magyar és a vatikáni zászló fog felkúszni.

A magyar nemzet a mai napon az 1848-49-es forradalom és szabadságharc emlékét ünnepli.

E nevezetes rövid másfél esztendőben gyorsan peregtek egymás után az események. Ezen belül pontosan 150 éve az 1849-es dicsőséges tavaszi hadjárat csatáit vívja az alig féléve felállított Magyar Honvédség. Háború dúl az egész országban a mindenhonnan támadó ellenséggel szemben. Damjanich tábornok felszabadítja Szolnokot, majd felszabadul Eger, Bem beveszi Nagyszebent, az osztrák csapatok elhagyják Erdélyt, Perczel előzi Szeged alól a szerb felkelőket, és megkezdődik a főhadszíntéren a honvédsereg nagy támadása, a hatvani győzelem, a tápióbicskei győzelem, az isaszegi győzelem, a váci győzelem követik egymást, a honvédsereg főerői elérik a Garam folyót, a Temesközbe nyomuló Bem elfoglalja Karánsebest, Görgey győz Nagysallónál, Perczel Óbecsénél, felszabadul Komárom majd Pest. E sorozatos vereségek hatására az osztrák hadsereg főparancsnoka, Windischgraetz lemond. Miért ez a sok csata, a nemzet élet-halálharca, a kiömlött sok vér?

Az okok évszázadokra nyúlnak vissza. A magyar nemzet a Habsburg- és a Habsburg-Lotharingiai házból választott királyainak mintegy 300 esztendős uralkodása alatt tapasztalta, hogy ezen királyai, akik egyben a Német-római Birodalom császárai, vagy osztrák császárok is voltak, hatalmukkal nem támogatták a magyar nép küzdelmeit, hanem legtöbbször az ellen voltak és Magyarország teljes beolvasztására törekedtek. A magyar nép szabadságvágyát minden eszközzel igyekeztek letörni, Magyarországot mint saját tartományukat kezelték, a népet nyomorgatták. Ezért tört ki a Bocskai-szabadságharc, ez ellen volt a Wesselényi-féle szervezkedés, a Thököly-felkelés, a Rákóczi-szabadságharc.

1820-tól kezdődően újra felerősödtek a reformok iránti igények azzal a céllal, hogy a nemzet évszázados sérelmei megoldást nyerjenek. Az 1848. februári párizsi forradalom híre futótűzként terjedt el, forradalmi helyzet alakult ki egész Európában. Ezzel elérkezett az idő a magyar nemzet számára is.

1848. március 15-én a márciusi ifjak kinyomtatták a magyar nemzet kívánságait tartalmazó 12 pontot, a Nemzeti Múzeum előtt már tízezer ember támogatta a követeléseket, hallgatta Petőfi Sándor erre az alkalomra írott gyújtó hatású költeményét, a Nemzeti dalt. A tömeg a pesti Városháza előtt már tizenötezres volt, a Várba, a Helytartótanács elé már húszezer ember vonult.

Mialatt Pesten győzött a forradalom, a pozsonyi országgyűlés küldöttségével Bécsbe ért a gőzhajó. A Kossuth vezette díszes küldöttséget csak másnap március 16-án fogadja az udvari tanács, ekkor adják át az országgyűlés követeléseit: független magyar kormány és szabadság arra, hogy a reformtörvényeket kidolgozzák, végrehajthassák. Az udvari tanács egyenlőre hímez-hámoz. 16-án késő este pedig, amikor befut a pesti forradalom híre, megértették: Ha most nem fogadják el a magyar követeléseket, Kossuth még nagyobb hatalom lesz, mert az egész magyar népet és talán a bécsi népet is maga mögé állítja. Egyezkedni kell. Vissza kell vonulni- úgy készülni az ellentámadásra.

Március 16-ról 17-re forduló éjszaka az udvari tanács a magyar követelések minden lényeges pontját elfogadta. Batthyány Lajost meghatalmazták, alakítson magyar kormányt. Az országgyűlés olyan reformtörvényeket dolgozhat ki, amilyeneket jónak lát. 17-én délután Kossuth és Batthyány már a pozsonyi Zöldfa fogadó erkélyéről hirdette meg az ezrével összesereglett nép előtt a magyar szabadság megszületését.

E percben teljesnek látszott a győzelem, annál is inkább, mert Bécsbe megérkezett annak híre, hogy az olaszok kiverték Milánóból az osztrák seregeket! Fellázadt és kiűzte a császári csapatokat az ősi Velence is! Most került igazán szorult helyzetbe Ausztria! Március 31-én V. Ferdinánd aláírt mindent, amit a pozsonyi országgyűlés követelt.

Nemzetőrgyalogos zászlótartó

Az új magyar kormány, Batthyány, Kossuth, Deák, Széchenyi kormánya azonnal munkába kezd. Két hét alatt 38 törvényt önt formába. A kormány április 14-én Pozsonyból Pestre teszi át székhelyét. De nemcsak a kormány, hanem az udvar, a tábornoki kar s az osztrák kormány is dolgozik. Titokban Magyarország megtörésére és visszahódítására készül, szervezi az ellentámadást.

Biztatásukra már májusban a Felvidék megyéiből szlovák parasztmozgalmakról érkezik hír, Zágrábból a horvát nemesség gyülekezését, Zimonyból, Újvidékről a szerb népgyűlések határozatait jelentik. Erdélyben a románok nemzeti jogokat követelnek, s ha meg nem kapják, nem egyeznek bele az unióba. A Magyarországon állomásozó császári hadsereg főtisztjei pedig csak a jelre várnak, hogy szembeforduljanak a Batthyány-kormánnyal.

Kossuth tudta, hogy Bécset – ha valamivel – csak erővel, határozottsággal lehet visszariasztani a fegyveres támadástól. Fegyvert, fegyvert, független

magyar hadsereget, pénzt, amivel rendelkezünk, független magyar külpolitikát követelt. Kossuth már májusban, júniusban bűnösen elvesztegetett időnek érzett minden percet, amit fegyverkezés, felkészülés helyett eredménytelen alkudozással, tétova várakozással töltünk. Július 11-én Kossuth az országgyűlésen feltárta az ország fenyegetett helyzetét. Ha nem akarjuk ölbe tett kézzel várni, hogy lerohanjanak bennünket, készülnünk kell! 200 ezer katona, 42 millió forint kell a hon védelmére! Egy emberként állt fel az országgyűlés, és kitörő lelkesedéssel szakította félbe Kossuth beszédét: „Megadjuk!"

Sajnos még most sem vette mindenki komolyan a veszedelmet. Két hónappal a lángoló felajánlás után, a 200 ezer katonának alig egy tizede állt fegyverben.

Szeptember elején V. Ferdinánd levette az álarcot. Kinyilatkoztatta, hogy a magyar országgyűlés és a magyar kormány: törvénytelen és hitszegő. Jellasics viszont törvényes horvát bán és hűséges alattvaló.

E hűséges alattvaló 1848. szeptember 11-én átlépte a Drávát, kibontotta a kétfejű sasos, fekete-sárga császári zászlót, az alatt indult meg 35 ezer fős seregével Pest-Buda ellen. E támadás elleni védekezéssel kezdődött a magyar nemzet harca a szabadságért.

Ugyan Jellasicsot szeptember 29-én még sikerült a pákozdi csatában megfutamítani, de a mindenünnen meginduló általános támadás visszaverésére az akkori magyar honvédsereg ereje elégtelen volt. A váltakozó eredménnyel folyó harcok közepette kellett a Honvédség erejét megerősíteni. Kossuth kiáltványban hazahívja a külföldön tartott magyar katonákat és toborzó utakra indul az országban.

A hadi helyzet kedvezőtlen alakulása következtében december végén az országgyűlés és a kormány Debrecenbe kénytelen áttenni a székhelyét.

A Magyar Honvédség megerősítése, kiképzése azonban változatlan erővel folyik tovább, amelynek eredménye az előzőekben már említett 1849-es dicsőséges tavaszi hadjárat. A sikeres csaták gyökeresen úgy megfordítják a hadi helyzet alakulását, hogy most már a Honvédség uralja az országot.

A Habsburg ház Kossuth által szorgalmazott trónfosztását – bár az országgyűlés nagyobbik fele ezt ellenzi – a debreceni Nagytemplomba összehívott gyűlés kimondja. Nemzetközi mércével mérve ezzel új helyzet áll elő. Az orosz cár május 9-én kiáltványban jelenti be, hogy Ausztria segítségére siet.

Görgey májusban még visszafoglalja Budát, ezt követően a kormány visszaköltözik Pestre. Az ország a nagy magyar diadalt ünnepli, ugyanakkor már 360 ezer katona vonul fel ellenünk. Élén Lengyelország hóhéra, Paskievics herceg és Olaszország hóhéra Haynau. Ekkora túlerő ellenében az önfeláldozó küzdelem nem eredményezhetett csodát, három hónap múlva a világosi fegyverletétellel gyakorlatilag győzött a cári és a császári hadsereg.

Hiába volt a forradalom, a szabadságharc? Hiába pusztult el annyi élet? Jogos harc soha nincs hiába. A vereség nem semmisíti meg az okokat, amelyek kiváltották, a törekvéseket, amelyekért annyi ember hittel küzdött.

A kegyetlenül levert és megtorolt 1848–49-es forradalom és szabadságharc erkölcsi értelemben mindenképen győzött, és így előmozdította a nemzet ügyét. Célkitűzései, ha évtizedekkel később is, de mégis megvalósultak, miként így történt ez az 1956-os forradalom és szabadságharc esetében is.

Hálával gondolunk vissza a mai nemzeti ünnepen dicső 48-as elődeinkre, mindazokra, akik tettek akkor a nemzet ügyéért, a 48-as honvédekre, akik vérüket áldozták a szabadságért. A jogutód mai Magyar Honvédség rehabilitált ny. á. tüzér tisztjeként is meghajtom fejemet előttük. Az ő tiszteletükre vonjuk most fel a zászlókat, hogy ma ott fenn lobogva az ő emlékeket hirdessék.

1999. március 15.

Dr. Pintér Tihamér

A Nagy-Duna parton

Kavics asszonynak

– Apa, megígérted! – enyhén nyafogós a számonkérés, ártatlan és reményteli az arckifejezés, öntudatos kiállás színezi: ami jár, az jár.

– Nem ígértem semmit! – morran, – csak szó volt róla, mint ahogy arról is volt szó, hogy nem kell folyton a képernyő előtt ülni! Lehet, hogy lemegyünk a Dunára.

– De ma még nem is...

– Ne szájalj! – dörren el erre, hogy a két kisebb testvér is riadtan ráné-

zett: ennek meg mi baja? A nagyfiú reményei összeomlottak, szertefoszlott a bizakodás, arckifejezése félúton járt a pityergés felé. Az apa is gyanút fogott, hátha túlzásba vitte a szigorúságot.

– Peti! Tudod, hogy nem szeretem, ha mindig a tiéd az utolsó szó!

Csak rontott a helyzeten. Ahogy kimondta, már bánta is. Főleg a »mindig«-et. Feleségével már az eljegyzés táján megállapodtak: aki ilyen szavakat kever a vitába, hogy »mindig, soha, állandóan« satöbbi, annak nincs igaza. Ezek helyett javasolt a »gyakran, ritkán, többnyire«, s ha minden kötél szakad, a »majdnem mindig« használata. A nagyfiú bezárult, magában duzzogott, de szólni nem szólt senkihez indulásig. Némán kabátot vett s kiballagott a kora tavaszi verőfénybe. Az anya főzött, hogy elkészüljön, mire hazaérnek, a két kisebb öltöztetésével így az apjuk vesződött.

– Misi! Sapkát is vegyél! – utasította a középsőt. – Nincs még olyan meleg. Bence, rám figyelj, neked tartom a kabátot! Úgy nem találsz az ujjába, ha másfelé tekeregsz! Misi! Kérdezd meg Petit, vett-e sálat! Nehogy megfázzon a torka! Bence! Ha még egyszer a pomponnal csapkodsz, én megrángatlak! A bátyáid ilyen korukban már egyedül öltöztek!

Szemrehányó nyikordulással nyílt a verandaajtó.

– Mi a baj? – néz ki az anya.

– Semmi.

Az apa egyik füle „hallotta" az asszony szokásos mondókáját, »Csak azt követelheted a gyerektől, amire alaposan megtanítottad!« és »Egyéni eltérés azért mutatkozhat: az egyik előbb jár, a másik később beszél – ez meg nem biciklizik és nem öltözik egyedül, de tud más egyebet, amit a bátyjai ilyen korukban nem tudtak. Türelem...«, ugyanakkor a másik füle a saját hangjával telt meg: »Persze, mert ennek minden megvan engedve! Azért, mert ő a legkisebb, nem kéne állandóan elnézőnek lenni, így lehet elkényeztetni egy gyereket!«, de hát ebből már semmi nem hangzott el. Csak a szemvillanások... És megint túlzás az »állandóan« meg a »minden«. Egyébként a »megint« használata is kerülendő, előítéletről árulkodik.

– Na végre, kész vagyunk – egyenesedik föl az apa.

– Mivel mentek? – aggodalmaskodik az anya, lesz-e ideje a süteményre.

– Autóval.

– Motorral.

– Bicajjal – kiabálják a gyerekek egymás szavába vágva.

– Gyalog – szögezi le az apa.

– Naa-a-a... – próbálkozik a középső.

– Bence fáradt lesz, mire hazaértek–vázol egy mérlegelési szempontot az anya, majd gyorsan eltűnik.

– Autó, ajtó, ajtó!!! – ugrál a legkisebb.

Az apa a zsebébe nyúl, megvan-e a slusszkulcs. Elindulnak, a szivaty-

tyúház mellett hagyják a kocsit, onnan csak gyalogút vezet tovább, át a Kis-Dunát lezáró gáton s keresztül a bozótos-erdős szigeten.

Péter még lógatja az orrát, csak a két kisebb csapong jobbra-balra az útról. Itt egy magányos gaz, ott pár szál vaddohány csalogatja őket, zendül az »ángárd!«, hullanak a buzogány- és szamárkórófejek. Misi egész belefeledkezik, egy suhintása Bence szemétől centiméterekre hal el a levegőben.

– Fiúk! – bődül az atya és gondolja „megint" –, fiúk! – folytatja sokkal enyhébben, kérlelően. – Egymásra vigyázni!

Peti csak egy-egy kőbe rúg bele kedvetlenül. Persze neki is járna a figyelmeztetés: »Így hamar elkopik a cipőd!«, ám inkább valami olyan mondatot keres, amivel oldhatná. Közben vizesen csusszan talpuk alá az ösvény.

– Bence! Bele ne tocsogj!

Máskor, ha nincs összeveszve a nagyfiával, talán föl se tűnt volna, hogy csupa parancsolás lottyan elő belőle. Sehol egy kérdés, sehol egy óhajtás... Mert: az út mindenképp veszélyes, ha poros azért, ha sáros akkor meg azért?! Bár észrevenné a természet szépségeit! Oh, bár ő látna meg egy ritka szép madarat elsőként! Vagy egy disznónyomot...

Paccs! A középső esett hasra, ág akadt a lába közé s egy pocsolya szélébe tenyerelt. Riadójel cikkan át az apa agyán, most okosan!, ilyenkor szokott jönni, hogy »Miért nem tudsz a lábod alá nézni!, Minek ott mész, ahol nem kéne?«, pedig az lenne idevaló: »Nem ütötted meg magad?«

Fölsegíti, zsebkendővel törölgeti a kezét, közben elégedetten gondolja, megy ez, csak gyakorolni kell. Ezalatt Peti jócskán előbbre jutott. Bence körülötte botorkál s egy bottal hadonászik. Ha hozzáérintheti bátyja ruházatához, óriásit kacag, s bár morcos válaszokat kap, tovább ingerkedik. Az idősebb elunja a dolgot, taszít egyet rajta, hogy rögtön hanyatt bucskázik.

– Ejnye! – csattan föl az apa, s előbbi elégedettsége azonnal elillan. Szóval csak okosan, nem kell mindjárt indulatoskodni... Peti még az előbbit sem heverte ki, igen érzékeny fajta.

– Fiúkák! Ez így nem való! – kezdi szelídebben. – Bence, ne piszkáld őt, ha nem akar játszani! Te meg inkább szólj rá, minthogy föllököd!

– Mondtam neki, hogy hagyja abba! – az éles, vádló hang még mindig az indulás előtti sértettségtől tüzel.

– Jó, akkor otthagyod. Vagy szólsz nekem. – Igen, jó nyomon járunk, teszi hozzá magában, ide még dicséret-féle is illeszthető. – Tudom, hogy sok mást is ki tudsz találni, csak most nem jutott eszedbe...

Ekkor Misi diadalmasan fölemel egy elhullajtott őzagancsot:

– Idenézzetek!

A parton a két kicsi azonnal a hullámok elé siet. Az apának eszébe jut, ha nem figyelné magát ilyen fe-

szülten, már rég elhangzottak volna agyonkoptatott vezényszavai. Ehelyett most a folyóra mutat: „víz", aztán a lurkók lábaira: „cipő" és sokatmondó tekintettel a szemük közé néz: „száraz".

– Rendben, vigyázni fogunk! – nyugtázza a középső, s máris nekilát Bencével a kikötőnek meg a várnak, ami az öblöt védi.

– Kell egy torony is! – lelkendezik a kisebbik.

– Az agancs lesz rajta a zászló!

– Nem! Az antenna!

– A zászló!

– Az antenna!

– Kukucs énrám; még a torony sincs kész... – veti közbe az apa, aki a háttérbe húzódott, s csak most tűnik föl neki a legidősebb fiú hiánya.

– Peti hol van?

Biztos elbújt. Pedig ennyire nem kéne megbántódnia!, vélekedik magában az apa, s mi a jobb; ha nyugtot hagyok neki, vagy ha átbeszélgetjük, mi is történt? Hirtelen nyöszörgés-féle hang üti meg a fülét. Kezdi jobban figyelni: szuszogás, nyögés, szuszogás, nyögés – egy irdatlan nagy követ talált, azt cipeli. Hát persze, a »Lábodra ne ejtsd!«, a »Rá ne tedd az öcséd kezére!« az ilyenkor megszokott csatakiáltás, de ezeket befelé kell mondani. Természetes, hogy félti kölykeit a szülő, de ők enélkül is tudnak vigyázni, sokszor ugyanolyan természetesen. Kifelé ilyesmi jobban hangzik: »Ez igen, öregem! Ekkora követ megemelni!«

– Ez legyen a móló eleje, ezt nem mossa el! – mondja szaggatottan a nagy lihegéstől.

Az apa most már sajnálja elkülönülését, milyen jó lenne besegíteni nekik. S ahogy nézi őket, elmereng.

Méltóságosan folydogál a Nagy-Duna; milyen más ez, mint a kicsi a holtágban. (Csak néha nyitják meg ott a keresztgátat, hogy átöblítsék a medrét.) Hömpölygése tele erővel, elevenséggel s persze fenyegetéssel. A Kis-Duna inkább afféle játszótárs, nyáron úszkálni-lubickolni lehet benne, télen – ha jó vastagra fagy a jege – korizni, hokizni. Jobban belegondolva persze a holtág sem veszélytelen. Például ott a „Gödör", azt mondják tank lapul az alján, a háborúban esett bele, baljós hideg-áramlatok kúsznak elő onnan. Másutt is akadhat rozsdás roncs a mederfenéken, nem tanácsos összevissza ugrálni a fejeseket. Nagyvízkor, ha átcsap a gáton, tele van örvénnyel a Kis-Duna, úszni tilos, csónakkal sem lehet ész nélkül! Végtére nincs is akkora különbség a kettő között! Szinte semmi sincs, csak annyi, hogy a Kis-Duna kölyökfolyó, a másik meg felnőtt. A Peti kölyökapa, a másik meg felnőtt – vonta meg maga számára is váratlanul a párhuzamot.

Azért nem ilyen egyszerű! De miért is nem? – vitatkozott magával. – Kétségtelen, hogy nagyon hasonlít rám. Nyilván hamar ráismerek benne a rossz tulajdonságaimra... Egyformán heveskedők és egyformán

érzékenyek vagyunk, aztán meg egyformán engesztelhetetlenek. Ha Peti veszekszik valamelyik kicsivel, könnyen megkapja tőlem, hogy „Neked kéne több eszednek lenni!" S ha felnőtt-kölyök veszekedés van? Az csak természetes, hogy a nagyobbnak van több esze?! Azért kiabál. A tettlegesség előtt sokat segíthet a belátás. Na ja, ezt és ezt a rossz tulajdonságot még magamban sem viselem el. Viszont emiatt még nem kéne egyből agyoncsapni a fiamat. A tükörképemet. Más módszert kell rá kieszelni s megváltozik anélkül, hogy észrevenné – a végére szinte légiesen könnyűnek érezte magát az apa. Nem is olyan ördöngös dolog a gyereknevelés!

Közben pár lépést tett előre, a hullámok felé, noha tekintete még a messzeségben kalandozott. Ha megárad, a Kis-Duna is tud oly kiszámíthatatlan, veszélyes lenni, mint az „apja", sőt van, amikor egyesülnek, elontik a szigetet. Azaz egyforma szenvedély lobog a szülőben s kölkében – mintha rokonok lennének... És épp az ilyen alapvető tulajdonságokon a legnehezebb változtatni. Kiirtani lehetetlen és semmi értelme. Csak rendkívül finom rávezetésekkel lehet megtanítani, hogy bánni tudjon e tulajdonságaival. Hogy ráismerjen, most épp heveskedő, érzékeny, netán kiengesztelhetetlen vagyok. S mikor lehet legészrevétlenebbül rávezetni? Nyilván: játék közben! Ez egy picit elbizonytalanította az apát: mikor is játszottam velük utoljára? – kérdezte magától. Nem jutott eszébe.

Elkészült a kikötő, tömören magasodik fölé a bástya s a torony körüli várárokban csillog a víz, fölötte ível át az agancsból lett híd. Egész a víz szélén áll, onnan gyönyörködik az apa e mesés birodalomban. Mikor legjobban révedne a játékvilágba, hátulról vad taszítást érez, óhatatlan, hogy előre ne lépjen: bokáig a vízbe toccsan. „Víz, cipő, száraz" űz gúnyt vele belső hallása, tökéletesen fölidéződik az iménti hangsúly. Meg se fordul, tudja, hogy nem vadkan volt, Peti éretlenkedett csupán. Visszarántja lábát, a homokból rajzolódott nyom körvonalai közé kelletlen-némán szivárog vissza a víz. „Beleléptünk hát a kamaszkorba!" – sóhajt magában. Noha érzi, ázott talpa mily hűvös, „ebből még nátha lehet", igyekszik úgy venni az esetet, mintha fújkálástól szállongó pongyolapitypang-ernyőfelhő borítaná be s most azt hessegetné.

Ideje hazaindulni.

Bankó András

Normandiai útinapló: Altöttingben

Nancy-t elhagyva hazafelé vezető utunkat Altöttingben szakítjuk meg. Itt leírt élményeim azonban nemcsak ezen út élményeit gyűjtik, hiszen korábban már jártunk Altöttingben, és az élmények összefolynak.

Altötting igen régi település Dél-Bajorországban. Egyes feljegyzések szerint már a 8. században laktak itt emberek. Önállóságát Nagy Károly szüntette meg. A 10. században a portyázó magyarok részben elpusztították a települést, és csak lassan épült újjá. Illetve a bajor hercegek Neutötting néven új települést hoztak létre, inkább azt támogatták, így Altötting szinte a feledés homályába veszett. Mindenki azt mondta, rajtuk csak a csoda segíthet. És segített is! Állt itt egy kis kápolna, még a korai időkből (valószínűleg még a 8. századból). 1489-ben egy gyermek vízbe fulladt, és a kis testet az oltárra fektették, ahol föléledt.

A csoda hírére megélénkült az élet, egyre többen keresték fel a helyet. 1498-ban hozzáépítettek egy kisebb hajót, ezt később egy kis gótikus toronnyal látták el. 1517-ben, körben árkádsort építettek. Így alakult ki a kegykápolna, a „Gnadenkapelle", végleges, ma is látható formája. Sok híres ember járt itt, többek között Mária Terézia és később lánya Mária Lujza is, mielőtt Párizsba indult. Híres alakja Tilly gróf, a harmincéves háború veteránja, aki itt a szomszéd plébánia templom egyik mellékkápolnájában alussza örök álmát.

Altötting ma olyan, mint egy kis ékszerdoboz. A főtéren, középen áll az „Isteni Kegyelem Kápolnája" a Gnadenkapelle. A körbefutó árkádsort – szó szerint – a földtől a mennyezetig, sőt a mennyezetet is, hálaajándék képek, festmények borítják. Az egész szinte egy kis múzeum, a naiv művészet reprezentatív kiállítása. Igen könnyen megállapítható, hogy az ajándékozón hogyan segített a kegyelem.

E kerengőn a nézelődő zarándokon kívül keresztet hordozó, magukba mélyedőket is látni. Itt az a szokás, hogy az ember kiválaszt magának egy megfelelő méretű keresztet, és azzal megy körbe a kerengőn imádkozva, elgondolkodva. Kora hajnaltól késő estig mindig találhatók itt a kerengőn zarándokok.

Belépve a kápolnába a „hozzáépített" részbe érünk. Itt is mindenütt képek láthatók és kegytárgyak, amit hálából ajándékoztak a kápolnának. Szemben rácsos ablakon át már látható a belső kápolna, az eredeti „kegykápolna". Annak mérete egy nagyobb szobának felel meg, falai fekete színűek, de szinte mindent beborít a sok ezüst kegytárgy. Itt látható 21 ezüst ereklyetartó, amelyben bajor hercegek szíve van „eltemetve". A főoltárt és felette a falat szintén ezüst tárgyak díszítik, kétoldalt nagyméretű ezüst szobor. Ennek egyike a jelen században szentté avatott Konrád testvér szobra.

A főoltáron a Szűz szobra karján a kis Jézussal. A szobor eredetileg színes volt, ma már szinte teljesen fekete az évszázados gyertyahasználattól. Első ittjártamkor volt itt a kegykápolnában szentmise, amely ma is maradandó élmény számomra. Az egész kis kápolna engem (estohowa) belső kápolnájára emlékeztet.

Kijövünk a kápolnából, és pár lépés után a plébániatemplomban vagyunk. Érdekesség, hogy a kéttornyú templom egyik tornyán sincs kereszt, egyiken valamilyen gömb, a másikon pedig kakas. A miértre eddig nem tudtam választ kapni. A templom legismertebb kincse egy óra, melynek tetején a halál suhintja kaszáját időközönkén (szerintem két másodpercenként) jelezve a múló időt, és azt, hogy az mindegyikünket halálunk órájához közelít. A kerengőn körben a fájdalmas rózsafüzér titkait láthatjuk szoborcsoportok formájában. A kerengő végén lehet bemenni a Tilly kápolnába, ahol a már említett katona van eltemetve. Koporsója, talán inkább szarkofágja körül ereklyék találhatók díszes tartókban.

A tér végében áll az olasz barokk stílusban épült Mária Magdolna templom. Visszafordulva újra a térre érünk. Nehéz betelni a csodálatos körpanorámával. A tér közepén álló kegykápolnától körbenézve szebbnél szebb épületek tárulnak szemünk elé: a városháza, a püspöki palota, a plébániatemplom, kis szállodák, éttermek, üzletek stb. A téren, szemben a kápolnával barokk Mária-kút.

Egy kis utcán áthaladva egy másik, kisebb térre érünk. Középen hatalmas díszfa, amit idelátogatásakor a jelenlegi Szentatya ültetett. Mögötte Konrád testvér temploma. Ez az egyszerű kapucinus kapus barát e század szentje. Mindig volt a bekopogtatók számára nála jó szó, vigasztalás, és ha kellett alamizsna is. Ezt a régi Szt. Anna templomot alakították át Konrád testvér templomává az ötvenes években. A temp-

lom belső tere egyszerű és modern, a főoltár alatt üvegkoporsóban nyugszik a szent.

A század elején építették az innen mintegy száz méterre álló új Szt. Anna templomot, abból a célból, hogy rossz idő esetén itt lehessen a zarándokokat fogadni. Ez a neobarokk stílusú templom több ezer zarándok befogadására alkalmas.

Búcsúzunk Altöttingtől, ettől a kis csodálatos ékszerdoboztól. Mindenkinek csak ajánlani tudom ezt a csendes, lelki élményeket nyújtó zarándokhelyet, azért is, mert viszonylag közel van mihozzánk. A Szűzanya és Krisztus Urunk vár minket ott is, látogassuk meg Őket!

Madaras Gábor

Kirándulások Friuli–Velence tartományokban

A tengerparton Bibionéban 1998 szeptemberében

Hűvös időben kora hajnalban indultunk a tenger felé a Keleti pályaudvar mellől. Útirány Bp. – Szentgotthárd – Gráz – Villach –Bibione. Már 11 órakor elértük a magyar határt. A határ után autópályán indultunk Graz felé viaduktokon és alagutakon át, hosszan haladtunk a hegyek között csillogó, változó szélességű Wörthi tó mellett. Az osztrák–olasz határon úgy haladtunk át, hogy észre sem vettük. Az autópálya itt is alagutakon, viaduktokon vezet az Avisóval párhuzamosan, melybe a hegyekből ömlik a hordalékos víz, a folyó pedig sártengerként hömpölyög nagyságához képest nagyon széles mederben. Este fél nyolckor érkezünk Bibionéba. Ezután foglaltuk el szállásainkat apartmanokban, melyek igen szépek.

Másnap ismerkedtünk Bibionéval, mely az utóbbi 20 évben kialakult üdülőhely a tengerparton Velencétől északra. 10 órakor misét hallgatunk németül, utána a települést barangoljuk be. Délután tengerpart, fürdés. A tengerparton az olasz katonaság váratlan ajándékát kaptuk: vízi és légi parádé kezdődött. A program egy része alig teljesedik, vagy lerövidül, mert rendkívül erős a szél. Azonban hét vadászrepülőből álló kötelékrepülést mutatnak be, mely a kapott tájékoztatás szerint olyan

szempontból is világszenzáció, hogy a világon csak három van ilyen, Angliában és az USA-ban a bemutatót tartó csoporton kívül. Ezek a gépek csodálatosan és félelmetesen rajzolták be az eget. Estére ismét esik, mely aggodalomra ad okot, mivel másnapra a Dolomitok az útirányunk.

Így harmadik nap esőben indulunk a dolomitok felé. Mielőtt elérjük a hegyeket, kisüt a nap és egész estig így marad. Az előző esőnek az eredménye, hogy a hegyek csúcsát friss hó borítja, amelytől ez az egész még csodálatosabb látványt nyújt. Egész nap 2–3000 méter magas hegyek között csodálatos, szinte ember alkotta kőcsipkés tornyok között barangoltunk buszunkkal. Mindez mesterien épített utak, viaduktok és alagutak, meredek sziklahegyek és völgyszakadékok között történt. A hegyekben két helyen is megálltunk Ferra d'alpaganál egy több vízfolyás által táplált hegyi tónál és Ertónál, a magas gáttal duzzasztott vízparton egy kicsi hegyi falunál. Mire este hazaértünk, megint eleredt az eső.

Az éjszakai eső után megint szép napsütésre ébredtünk. Minden kedden hetipiac van, így a délelőttöt mi is ott töltöttük. Délután irány a tengerpart, a strand, fürödtünk és sétáltunk.

Szerdán Pádovába és Veronába indultunk. Páduában a Szt. Antal templomnál kezdtük a látogatást. A templomon belül felkerestük Szt. Antal ereklyéit, a csodálatos főoltárt, Donatello és tanítványai alkotását. Megnéztük a templommal egybeépített kolostor csúcsíves árkádos udvarát is. A templom előtti téren van Donatello híres alkotása, a *Gattamelata lovasszobra*. Innen a zegzugos belvárosi utcákon, az árkádos régi épületek között az egyetem ősi épületéhez sétáltunk, megnéztük az udvar szép csarnokait, köztük a jogi kar csarnokát. Ebben a csarnokban helyezték el az ide érkező diákok címereiket. Ezután átmentünk a Prato della Valle amfiteátrumszerű ovális térre, ahol 78 szobor van elhelyezve, a leghíresebb páduai diákok, pápák, fejedelmek (köztük Báthory István) szobrait állították fel. Az óriási tér és a körben elhelyezett szobrok lenyűgöző látványt nyújtanak.

Páduából Veronába mentünk, azzal a szomorúsággal, hogy nagyon szép, érdekes látnivaló maradt még, de az idő véges.

Veronában az Adige partján az antik színház romjai mellett parkoltunk. A Ponta Pietrán, az ősi római kőhídon mentünk át a belvárosba a dómhoz. A Dóm – éppúgy mint Olaszországban nagyon sok műemlék –

éppen felújítás alatt van, de mégis lehetőségünk volt megnézni a templomot és Tiziano *Szűz Mária mennybevitele* című csodálatos festményét, néhány festmény helye a mellékoltároknál üres, mert restaurálásra elszállították. Innen nem messze van a Piazza delle Erbe a jellegzetes olasz zöldséges piac, rengeteg bódéval. A keskeny tér közepén Velence úrnő koronás szobrával díszített szép kút, a tér szélén Szent Márk – oroszlános oszlop magasodik, mely az egykori velencei fennhatóságot jelzi. A környező régi házak falait régi lombardiai szokás szerint freskók díszítik. Megyünk tovább és útközben turista szokás szerint megnézzük Júlia házát a nevezetes erkéllyel. Tovább haladva a Piazza dei Signorira, az urak terének középkori világába érkeztünk. Az 1200 körül épült Palazzo Comunale, az elöljáróság, az elöljárók palotája, szemben a kormányzósági épület és a kormányzó palotája. A tér közepén Dante fehér márványszobra. A tér mellett a 13. és 14. században uralkodott Scaligerik gótikus síremléke és kápolnája. Az idő ismét rövid, mennünk kell tovább, indulunk az Arénához, ez a legépebben megmaradt római amfiteátrum, melyben manapság nyáron operaelőadásokat rendeznek. Az Arénát körbejártuk, megcsodáltuk az előtte lévő teret, ahonnan az Aréna csodálatos látvány. Ezután a legrövidebb utat választottuk az autóbusz felé, azután vissza Bibionéba. Fárasztó nap sok élménnyel.

Csoportunk másik része helyi járatokkal Caorléba ment, megnézték Caorle műemlékeit és templomait. Az átszállásra való várakozásnál még azt is lehetővé tette, hogy megnézzék Portogruaro nevezetesebb templomait és műemlékeit. A várfalon belüli XIII–XIV. sz. közötti jellegzetes velencei stílusban épült gyönyörű házakat.

Csütörtökön Triestbe indultunk. Útközben az autóbuszból tudtuk csak megnézni Monfalcone várkastélyt és a tengeröblöt. Triesztben városnézés. Palotákat, templomokat csodáltunk meg, biztosítók és hajózási társaságok palotáit jártuk be. Megcsodáltuk a hatalmas kikötőt amely a látható gyér forgalom ellenére lenyűgöző látvány.

Visszafelé megnéztük a tengerbe nyúló sziklára épült Miramare kastélyt és parkját. A kastélyt Ferenc József öccse, Miksa főherceg építette fehér márványból. Erzsébet királyné vagy kedveltebb nevén Sisi is szívesen időzött e meseszép palotában.

Ezután kis kitérővel Aquilejába mentünk. Kiderült, hogy ez lett a nap fénypontja. Aquileja a római birodalom egyik hatalmas kereskedelmi központja volt, innen indult Pannónia felé a híres Borostyán út. Hatalmas székesegyházában 381-ben zsinatot tartottak. A hatalmas baziliká-

ban megőrizték az eredeti mozaikpadlót, amely több mint 700 négyzetméterével az egész Nyugat legnagyobb őskeresztény mozaikja, az altemplomban még régebbi mozaikok vannak, melyek alatt néhány helyen látható a régi római vízelvezető rendszer, mely a mozaikok alól a talajvíz elvezetésére készült. A Krisztus születése előtti római romokat és a Forum Romanum oszlopcsarnokát, a kőtárat, a fürdőket és a kikötőt néztük még meg, de utána már kifutottunk ismét az időből, így indulnunk kellett Bibionéba. Este még elmentünk vacsorázni egy hangulatos kisvendéglőbe a lagunákhoz, hogy megkóstoljuk az olasz konyha ízeit. Ez a hangulatos vendéglő egyben múzeum is, mert itt mutatják be a halászat, a vadászat és a földművelés eszközeit, szerszámait.

Pénteken nagy várakozással Velencébe indultunk, autóbusszal Ponte Sabbionéba, onnan hajóval Velencébe. A hajó elhalad a S. András erődítmény mellett, mely a város tengeri bejáratát védte, ide vonult ki évente a doge, hogy a tengerbe dobott gyűrűvel újból eljegyezze Velencét az Adriával. Közben egyre inkább kibontakozik előttünk a város, csodálatos napsütésben és a legszebb oldaláról. Talán a világ egyik legszebb városképe tárul elénk. A kép közepén a Doge palota érdekes homlokzata, mellette a Piazetta a jellegzetes két oszlopával, az egyik oszlop tetején Szt. Márk szárnyas oroszlánja a másikon Szt. Teodor a krokodillal. Elkezdődik sétánk Velencében. A Doge palotával szemben a Libreria, a köztársaság könyvtárának fehér márvány épülete. A Piazzettán át belátunk a Szt. Márk térre és az Óratoronyra. Érdekesség, hogy az Óratornyot éppen tatarozzák, de az állványokat borító vászonra ráfestették az eltakart homlokzatot. A tér óriás és csodálatos látványt nyújt. Megcsodáljuk a körbelévő épületeket, főleg a Szt. Márk templom vonzza a szemünket.

A városban sétálunk tovább: megállunk a Sóhajok hídjánál, a S. Maria della Salute, a S. Maria dei Miracoli, S. Salvatore, a Rialto híd. Mellette a piacok: zöldség-, gyümölcs-, hús- és halpiac. A Canal Grande mentén a palotákat és szép szállodákat csodáltuk. Folytatás a S. Paolo: Tintoretto Utolsó vacsorája és a menybemenetel. A Frari templom, a ferencrendi gótikus templom, mögötte Scuola di S. Rocco. A chiesa della Pietà templomba estére Vivaldi hangversenyt hirdetnek, mi meghallgatjuk a főpróba egy részét, ezalatt kicsit megpihenünk. Megnézzük még a Szt. Zakariás templomot és a S. Maria Formosát. Visszamegyünk a Szt. Márk templomhoz, hogy belülről is megnézhessük, most rövidebb a sor, így szerencsésen bejutunk. Valami csodálatosan szép, az ember

úgy érzi, ide halmozták fel a világ minden gazdagságát, szépségét. Szinte alig tudunk az épülettől elszakadni.

Mielőtt elindulnánk a hajókirándulásra, még egy pillantást vetünk a piazettával szemben lévő szigetre, S. Giorgio Maggiore templomából indult Szt. Gellért Magyarországra.

Azután indulás a speciális kiránduló hajóval: Murano, bemutatják az üveghutát és a gyártást az eredeti hagyományos módszerekkel. Aztán tovább Burano szigetére, a csendes kis halászfaluba, ahol rendkívül érdekes színes házak között egy csipkeverő műhelybe megyünk. A csipkekészítés mellett csodaszép csipkékben gyönyörködünk, majd tovább a lagúnák egyik legrégebbi települése, Torcello. Megcsodáljuk a 639-ben alapított Bazilikát a szentély mozaikképeivel, a Rotundát és Attila kőtrónját, ezt majdnem mindenki kipróbálja, mondhatom elég kényelmetlen.

Visszamegyünk Velencébe, de csak azért, hogy a másik hajó visszavigyen bennünket az autóbuszhoz. Élményekkel teli nap után késő este érkezünk Bibioneba.

Szombaton (nyolcadik nap) indulás vissza Budapestre. Nagyon szép út volt.

Reményeink szerint az utazást megismételjük 1999 nyarán. Két hétre szeretnénk menni, június 19. és július 3. között, kirándulni, pihenni, fürödni, nyaralni és – sok-sok szépet látni!

Illavszky István – Wittmann Margit

MERCI

Merci nem a német autóipar egyik remeke, hanem a mi angol szetter kutyánk volt. A rendszerváltással egyidőben született, hasonló nevű anyja utódaként. Születésekor nyolc ikertestvére után utolsónak látta meg a napvilágot, s talán a sok életben tartott testvére miatt is lett fejletlenebb, elesettebb a többinél. Talán ezért is kaptuk meg – kitűnő vérvonalú ősei ellenére – ajándékba a már akkor véznasága miatt Gebinek becézett jószágot.

Lányaim féltő gondoskodása hamar megmutatkozott, a kis szőrcsomag szépen fejlődött, erősödött, s fejlődésben hamarosan utolérte testvéreit. Talán csak nőstény mivolta és a szokásosnál vékonyabb csontozatából eredő kecsessége emlékeztetett egyedül ifjúkori csenevészségére.

Gyermekeim Mercit egészen fiatalon már kutyakiállítások szépségversenyeire vitték, ahol a kellő gondossággal felkészített állat – a család nagy örömére – mindig előkelő helyezést ért el.

* * *

Emlékezetem szerint mindig volt kutyánk, ami a vidékies hangulatú külváros kertes házaiban akkoriban teljesen természetes és megszokott volt. Albertfalva nagy részének szanálásával és a tízemeletes panelházak megjelenésével a helyzet annyiban változott, hogy az egységnyi területre jutó kutyusok száma megháromszorozódott. Az aszfaltozott járdán kutyaürüléket kerülgető emberek bosszankodását látva elgondolkozhatunk azon, való-e egy borjúnyi eb a tizedik emelet másfélszobás lakásába?

* * *

Még a hetvenes évek elején történt, hogy egy havas, hideg téli délelőttön fiatal, még kezdő, de annál lelkesebb tanítónő húgomat meglátogatták tanítványai. Szünet lévén egész délelőtt beszélgettek, társasoztak, játszottak mindannyiuk és Mackó kutyánk nagy örömére. Mackó, vastag fekete bundájú, többek szerint abszolút korcs kutyus volt, s bár felépítésénél fogva jól tűrte a hideget, télvíz idején mégis be-bekéredzkedett a lakásba gazdájához.

Mindannyian nagyon szerettük az igen barátságos, s kivételesen okos házőrzőnket, s bevallottan kényeztettük is rendesen. Mackó szívesen terpeszkedett el kéjesen a fafűtésű cserépkályha mellett, átadva magát a klasszikus zene élvezetének. Ő ugyanis azon kevés állatok közé tartozott, aki szerette Mozartot, Bachot és Beethovent. Kedvenc darabja volt Csajkovszkij 1812-es szimfóniája. A zene ütemére, ritmusára mozgatta füleit és órákig képes volt belefeledkezni a muzsikába. Zenei képzettsége viszont valahol a romantikusoknál ért véget, ugyanis Bartók muzsikájára egyenesen kimenekült a kertbe.

Az egyik kíváncsi tanítvány kérdésére, hogy hány éves is Mackó, húgom röviden ennyit válaszolt:

– Öreg kutya már.

– S mi lesz vele, ha meghal? – folytatta kérdezősködését az alig hét éves cserfes kislány.

Testvéremet talán meg is lepte a kérdés, mert kicsit hosszabb szünetet tartva bizonytalanul válaszolta:

– Hát akkor nincs más, el kell temetni. Biztosan nagy temetése lesz, Guszti Atya fogja a szertartást végezni, hisz Mackót sokan és nagyon szeretjük – tette hozzá húgom nyomatékkal.

A komolytalanul és nem kellően átgondolt szavakra a gyermekek látszólag nem reagáltak, a tanító néni pedig akkor még nem sejtette, hogy micsoda kalamajkát okozott könnyelmű kijelentésével.

A gyerekek azonban legtöbbször eszesebbek, mint gondolnánk, s a legközelebbi plébániai hittanórán idős atyánkhoz a következő kérdést szegezték:

– Guszti Atya, a kutyának van lelke?

– Miért kérdezed, kislányom?

– Mert a tanító néni kutyája nemsokára meghal, és Etelka néni szerint az Atya fogja eltemetni nagy pompával a kertjükben.

El tudom képzelni plébánosunk arcát, megbotránkozással vegyes felháborodását. Hát ide jutottunk – gondolhatta –, még a gyakorló katolikus családok gyermekei is gúnyt űznek az egyházból! Becsületére legyen mondva, a vasárnapi mise után egy szóval sem említette neheztelését, csak a szomszéd családnak panaszkodott. Kérte, diszkréten érdeklődjék meg tőlünk, hogyan is esett meg pontosan a történet. A gyerekek félreértése, félremagyarázása a hír forrása, netán rosszul sikerült vicc vagy talán a kommunista, ateista ideológia fertőzte meg családunkat? Legközelebb aztán mehettünk bocsánatot kérni és szent ígéretet tettünk, hogy ezután még viccből sem mondunk hasonló szamárságokat.

* * *

Évtizedek elmúltával idéztem fel a régi történetet, tudom, és akkor is tudtam, a katolikus keresztény teológia, valamint a keresztény alapokon nyugvó filozófia nem fogadja el az állatok lelkéről szóló tanítást. Az ember egysége alapján szigorúan elutasítja a lélekvándorlás tanát is, így azt, hogy a meghaltak lelke tovább él más élőlényekben.

A ma oly divatos és egyre jobban terjedő lélekvándorlás tana az erkölcsi élet komolyságát kezdi ki, arról nem is beszélve, hogy az emberi személyiséget fokozza le valamilyen kicserélhető alkatrésszé. Az újab-

ban nálunk is terjedő keleti vallások, valamint a különféle szekták megjelenése a magukat valahol katolikusnak valló hívekre is – sajnos – nagy hatással bírnak.

A Szentírást valóban többféleképpen lehet értelmezni, utóbbi tanok viszont nem következnek a Biblia semmiféle olvasatából sem. Ennek ellenére egymás után nyílnak – egyelőre inkább külföldön – az állattemetők, tulajdonosaiknak szép jövedelmet és kitűnő megélhetést biztosítva. Szerencsére arról nem hallottam, hogy valaki is egyházi szertartással temette volna el kedvenc kutyusát vagy macskáját. A tendencia viszont félelmetes, míg gazdag emberek fényes temetést rendeznek állataiknak, emberek hamvai szóródnak szét mindenféle szertartás nélkül akár útszéli árokban is.

* * *

Merci, utolsó hűséges házőrzőnk tavaly nyáron kezdett betegeskedni. Furcsán, akadozva vette a levegőt, fulladozott és egyre jobban fogyott. Az állatorvos őszi diagnózisa szerint nagyon közel volt a vég, pár napja, esetleg hete lehetett már csak hátra életéből, a teljes tüdőt elborító számtalan kisebb-nagyobb daganat miatt.

Szeretett kutyusunk mintha érezte volna a közeledő elmúlást, szomorú szemmel viselte fokozott kényeztetésünket. Amikor szenvedése már szemlátomást kibírhatatlanná vált, az állatorvos javaslatára az aktív eutanázia mellett döntöttünk. Az egész család kíséretében kocsival vittük az Állatorvos-tudományi Egyetem rendelőjébe.

Nem tudom biztosan, lehet, hogy csak a helyzetből adódóan képzeltük, de ott, életének utolsó perceiben mintha megérezte volna: ezek a búcsú pillanatai. Lányaim, akik az eltelt kilenc év alatt időközben nagylányokká serdültek, könnyes szemmel, szorosan öleltek magukhoz hű társukat, mindaddig, amíg a fiatal, szimpatikus tanársegéd kezében az injekciós tűvel udvariasan ki nem tessékelte őket a kezelőből.

Amikor becsukódott az orvosi szoba ajtaja, elemi erővel tört ki belőlük a zokogás, de nekünk, felnőtteknek is szorongatta torkunkat a sírás. Ki kellett mennem a szabad levegőre, s miközben a könnyeimet a zsebkendőmmel zavartan törölgettem, ösztönösen kezdtem mondani magamban a Miatyánkot.

* * *

Félreértések elkerülése végett leszögezem, régebben se hittem és most sem hiszem, hogy az állatoknak – így a kutyáknak – lelkük lenne, tanulságképpen mégis ide kívánkozik egy ma már anekdotának számító történet, mely egy angol Nobel-díjas tudóssal esett meg.

Az újságíró riportútján meglepődve látja, hogy a híres természettudós-fizikus lakásának ajtajára egy rozsdás lópatkót szegeztek fel. Első kérdését a professzorhoz mindjárt ezzel indította:

– Professzor úr, Ön, mint világhírű természettudós, hisz a babonában? Hisz abban, hogy a lópatkó szerencsét hoz?

– Nem hiszem – volt a tudós tömör válasza.

– Akkor miért szegezte ki, ha nem hisz benne?

– Azért kérem, mert úgy gondolom, ha én nem is hiszek benne, attól még hozhat szerencsét.

Sümegh László

✿

Jöjjön el a Te Országod!

Karácsony Rómában

1998. december 22-én az albertfalvi reggeli mise után négyen elindultunk Rómába Michael Duffy atyával és John Simoneau testvér vezetésével. Röpke tizennégy óra utazás után megérkeztünk a Legio Christi római oktatási központjába.

Kint már javában folyt a karácsonyi előkészülődés: álltak a karácsonyfák, készült a karácsonyi szoba rengeteg érdekességgel és játékkal. De nem csak külsőségekben, hanem lelkiekben is nagyon készültek a közelgő szent ünnepre.

A még hátralévő két napban több lelkigyakorlaton is részt vettem. 24-én délelőtt 10-kor harminc légionáriust szentelt pappá P. Angelo Sodano kardinális. Ez az esemény több okból is említést érdemel. A Légió meglehetősen rövid történelmében ez volt a harmadik legnagyobb szabású papszentelés, és most szentelték pappá az első vietnámi légióst. Bár a ceremónia több mint háromórás volt, mégis olyan hirtelen lett vége, mintha csak pár perc lett volna. A testvérek átlagosan tizenkéttizenhárom évig tanulnak a felszentelésükig, de nem ritkák az olyanok,

akiknél ez az idő tizenhét évre is megnyúlik. Ez persze meg is látszik. Hihetetlen lelki finomsággal, hittel és felkészültséggel rendelkeznek.

Este a vacsora közben a légiós zenekar szórakoztatta az immár 80 jelenlevő atyát és a már csak kb. 430 testvért. Nagyszerű hangulatot teremtettek. Eleinte nem is igazán értettem, mert számomra a Karácsony valami mást jelentett, de aztán belegondolva rájöttem, hogy ha ez valóban az öröm ünnepe, akkor tényleg ünnepelni kell, és vidámnak kell lenni. Éjfél közeledtén mégis mindenki hihetetlen fegyelemmel a kápolnát vette célba, kezdődött az éjféli mise, amit mind a nyolcvan atya együtt celebrált.

Az ünnepek alatt sokszor tett látogatást a házban a rend alapítója Marcial Maciel atya. Nekem is szerencsém volt, és több ízben is találkoztam vele. Nagyon ritka, hogy egy szerzetesrend együtt ünnepel az alapítójával, és még az alapító életében megkapja a pápai jóváhagyást.

25-én elmentünk a Szentatya nyári rezidenciájára, Castel Gandolfóba. Az audiencián csak néhány ezer ember volt, így mindenki jól láthatta a pápát és közel volt hozzá. Mivel jórészt csak Regnum Christi és Legio Christi tagok voltak jelen az egyház feje gratulált az újdonsült papoknak és köszöntötte a Regnumosokat is.

A következő napokban talán még jobban karácsonyi hangulat uralkodott, egészen addig, amíg a világ különböző pontjairól zarándokcsoportok érkeztek, többek között magyarok is. Ekkor beindultak a nagy barátkozások, ismerősszerzések.

Szilveszter este kimentünk a városba, egy hegy tetejére. Egész Róma úgy nézett ki fentről, mint egy tűzgolyó. Volt néhány japán, aki már nem nagyon elégedett meg a petárdadobálás nyújtotta élvezettel, jobbnak látták dinamitokat robbantgatni a hegy tetején lévő téren.

Elsején reggel a pápai mise után, a Szt. Péter téren a mozgalom tagjai több ezren hangos kiáltásokkal köszöntötték II. János Pált, akitől áldáskor már jól megszokott mondatot hallhattuk újra: „Se ve se siente: Regnum Christi esta presente!", ami magyarul annyit tesz: látható és érezhető: a Regnum Christi jelen van. Továbbá hangot adott annak is, hogy ez a mozgalom mindenhová követi őt, és mindig hűséges a mindenkori pápához.

Január 3-án, vasárnap jöttünk haza. Sajnos a kint eltöltött majdnem két hét igen gyorsan elrepült. Jó lenne, ha Albertfalva is jobban megismerkedne a mozgalommal. Érdemes!

Benkóczy Szabolcs R. C.

Ti, ha kételkedtek is, én bizakodó vagyok!

– Van-e jövője a családnak mint intézménynek?

– A családoknál igen nagy baj van! Amilyen a társadalom, olyanok a családok.

Olvashatjuk és halljuk nap mint nap. Ki a felelős? Vetődik fel az ismétlődő kérdés. A történelem, az elmúlt 40 év. Hangzik a sztereotip, igaz nem teljesen alaptalan válasz. De valóban „csak" ez az ok? Nem hiszem. Ezzel csak igyekszünk magunkat megnyugtatni, mintha rajtunk kívül álló okok miatt kellene a vészharangot meghúzni. Így a mi felelősségünk még csak fel sem vetődhet. Mi tisztáik vagyunk, mi nem tehetünk semmiről, a családellenesség mind ez ideig „benne volt a levegőben, a politikában, a médiában".

Nekünk valóban nincs felelősségünk? *De, mégpedig a legnagyobb rész.*

Amibe beleszületik az ember benne él. Ez elsődlegesen a család. Ennek van az első 14 évben a legnagyobb ereje. A gyermek átveszi környezete szokásait, értékeit, beépülnek a családi hagyományok. Ha ezek nem megnyomorítóak, hanem egészséges, a másikat is figyelembe vevő szeretetteljes és előrevivő, a hitet is átadó kapcsolatokon alapszanak akkor még, ha lázadnak is ellene, de észrevétlenül is hatnak.

Sokszor kérdezik, milyen az ideális család?

Ahol a szülők megtanítják gyermekeiket arra, hogy adni kell. Egymástól nemcsak elvárnak, nem a hibákat róják fel egymásnak a másikon való változtatás szándékával. Nem mártíromkodnak, hogy mi mindent áldoznak fel a másikért, hanem azt nézik, hogy amit úgy élnek meg, hogy adnak, arra valóban szüksége van-e a másiknak? Így már nem kell „áldozatként" megélni azt, hogy „nem becsüli a rengeteg munkát, amit érte tettem". Igen fontos lenne a családban, hogy tudjuk meglátni, mi az, amire szüksége van a másiknak. Így a már felnőtt gyerekek megtanulnak egymásnak védelmet adni, ha a szülők eltávoznak. De ne feledjük, a segítségadást, a tapintatot tőlünk tanulják.

Gyermekeink sokszor megfogalmazzák: „mi ezt nem fogjuk így csinálni!" Ez nem gond! De fontos, hogy mi, a lehetőségeink, lelki felkészültségünk szerint a legjobbat adjuk. Az a mi felelősségünk, hogy meg-

tanítsuk őket küzdeni, lemondani, odafigyelni a másikra, szeretni. Akkor már lehet, hogy a mi alapjainkat felhasználva ők jobbítják azt. Ehhez a kitartást, következetességet is tőlünk tanulhatják. A bajban ne csak az elkeseredést, hanem az összefogást, a probléma leküzdésének szándékát és leküzdési módjait is lássák.

Kitartás, bizalom, egymás tisztelete visz a szeretet, a felelősségteljes családalapítás szándékának irányába.

A fentieket elolvasva kérdezhetik: akkor miért oly bizakodó? Azért, mert mi is sok mindent tehetünk és már vannak, kik sok mindent tettek. Erre bizonyíték a családalapítás és otthonteremtés előtt álló hallgatóim családról írt őszinte gondolatai. Az alábbiakban idézettek nem megszűrt, az írás alapgondolatát megerősítő választások, hisz a 27 válaszból csak egy esetben olvastam ki olyan aggodalmakat, hogy a „választásom jó legyen, nehogy a szerető családból pokol legyen". A többiből a remény, a bizakodás a felelősség és nem egy esetben a hit árad.

Mit jelent számomra a család?

„A legfontosabb, legszorosabb emberi köteléket, ami mindennél fontosabb az élet egyéb színterei közül. Biztonságérzetet, nyugodtságot, kiegyensúlyozottságot, melyet egy harmonikus családban élve talál meg az ember. Menedékhely a mindennapok taposómalma és durvasága elől, de nem kizárva azt, hogy a jobbításban nekünk is részt kell vállalni. Így lehet csak példát adni gyermekeinknek (én 3–4-et szeretnék)."

„A család a melegséget, összetartozást juttatja eszembe. Ha valaki családról beszél, akkor arra gondolok, hogy jóban és rosszban együtt! Így a nézeteltérések is előfordulhatnak. Egy olyan gyerekekkel teli szeretetközösség, amely nem burkolózik rózsaszínű ködbe, hanem egy világos, de határozott körvonalakkal rendelkező szobában van."

„A család az otthon: meleg, elfogadó és ami lényeges, állandó! A család fészek: ha elrepülsz, visszavár. Bejelentés nélkül érkezhetsz bármely napszakban."

„Az összetartozást, a szeretetet jelenti számomra elsősorban. Olyan szülőket, akik bármire képesek gyermekeikért. A családban nincs helye gyűlölködésnek, egy biztos pont, ahol egymást segítjük előre."

„A család jelenti a gyökereket, egy egységet, a megszülető gyerekekkel a kerek egészet, ahol a problémák mindig megoldásra találnak."

„A család akkor lesz igazán család, ha megszületnek a gyerekek. Ekkor a két felnőtt kapcsolata átértékelődik, de nagyon fontos, hogy egy-

más számára fontosak maradjanak. A család összetartozását, egységét mindenkor, mindenhol és minden körülmények között meg kell őrizni."

„50–60 évvel ezelőtt a családok és a családi szerepek sokkal stabilabbak voltak. Ez most sokkal bonyolultabb. A szívem azt súgja, hogy az 5–6 gyermekes anya vezesse a háztartást és legalább 6 éves korukig legyen együtt a gyerekekkel, várja a férjét meleg vacsorával és jó szóval. Az eszem pedig azt mondja, hogy ha a nő nem dolgozik, nem tudnak megélni és talán a szakmai hivatását is szerető anyának is szüksége van más környezetre. Hiszem, de sokat is imádkozom azért, hogy megtaláljam mindenkinek a legjobb megoldást."

Nektek is üzenem kedves „Lajtorjás" barátaim, ne aggódjatok amiatt „...ha most mi ilyenek vagyunk, milyen lesz az utánunk következő generáció...?"* Eddig is csodálatosan változtatok! VÁLTOZZATOK, HOGY ALAKÍTHASSATOK!

Hit, öröm, bizalom – ez számomra a húsvét üzenete.

Rózsáné Czigány Enikő

A Centesimus Annus időszerűsége

A Centesimus Annus – magyarul „Századik Év" –, ahogy neve is mutatja, az 1891-ben kiadott első szociális enciklika századik évfordulójára jelent meg mint immár harmadik ilyen tárgyú pápai körlevél, azzal a céllal, hogy a katolikus egyház ne csak a túlvilágra fordítsa a hívők figyelmét, hanem irányítást adjon nekik e földi életre, a társadalomra és a gazdaságra vonatkozóan is. Teológiai fordulatnak is tekinthetjük, amikor azt olvassuk, hogy az egyház szociális tanítása lényeges része a keresztény üzenetnek, az erkölcs-teológiának, s egyúttal elmaradhatatlan eszköze az új evangelizációnak. Az egyház nem szakadhat el a konkrét embertől, az egyetemes haladás szolgálatától.

* Buksi: Ismerjük egymást?
In: *Lajtorja*, IV. évf., 1. szám (7. o.)

Isten ezt a világot az ember kezébe helyezte, azaz az *egész* emberi nemnek adta, nem részesített előnyben ilyen vagy olyan bőrszínűeket, egyes államokat vagy társadalmi csoportokat. *Mindnyájan* felelősek vagyunk a Földért és minden rajta levőkért. De nemcsak elvben, hanem cselekvő, a közügyekben résztvevő elkötelezettséggel, önmagunkon és családunkon túl államunkért és a közbülső társadalmi csoportosulásokért, intézményekért. A felebaráti szeretet gyakorlati megnyilvánulását jelenti ez, amelybe mindnyájunknak be kell kapcsolódnunk, mert az egyház *elvi* útmutatásait a mi egyéni *tetteink* fogják hiteles gyakorlattá tenni! A fő felelősség tehát nem az államra, hanem reánk, a társadalom tagjaira hárul, akik az államot alkotjuk, és akik ezt a magunk képére formáljuk aktív vagy passzív részvételünkkel.

Az egyház nem kötheti le magát – mint ahogy ez a történelem során bizony előfordult – egyetlen államforma és társadalmi réteg mellett sem, hanem feladata *a szociális igazság alapelveinek* meghirdetése és az ezektől való eltérésekre, eltévelyedésekre való rámutatás. Ezért bírálta a „létező szocializmust", amely alávetette az egyént egy rendszer mechanizmusának, a magát az állammá és a néppé nyilvánító kis csoportnak. De ugyancsak elítéli az egyház a társadalmi igazságot a korlátlan szabadságnak alárendelő liberális kapitalizmust, a szintén materialista alapon álló fogyasztói társadalmat, mely lelki ürességbe taszítja a tömegeket, elzárva őket az értékes kultúrától, az erkölcstől, a vallás mélységeitől. Ez a belső sivárság kergeti az embereket öngyilkosságba, bűnözésbe, alkoholizmusba, szex-őrületbe, a fiatalokat egyre drámaibban pusztító kábítószerhez menekülésbe.

Ezekkel szemben az egyház középpontba állítja a személyiséget, az emberi méltóságnak semmilyen tevékenységtől nem függő lényegét. A *teljes* embert kell szem előtt tartani, nem pedig csak a gazdasági oldalát! Hiszen számos olyan szükséglet létezik, amelyeket nem lehet a piacon kielégíteni! A már említetteken kívül ilyenek a környezet és életminőség, a bensőséges emberi kapcsolatok, a társulás és az ismeretszerzés joga. Az utóbbiak segítségével vívta ki a munkásmozgalom a szakmunkásságnak polgári egyenlőségét, ezért a szakszervezeteknek és az erőszakot elvető osztályharcnak ma is fontos szerepük kell hogy legyen a nemzeti és világméretű egyenlőtlenségek elleni küzdelemben.

A keresztény szeretetnek különösen jellemző megnyilvánulása a gyengékről és a szegényekről való gondoskodás. A szükségben szenvedők, a betegek, az öregek, a saját életüket irányítani nem képes hajlékta-

lanok, az elhanyagolt és elhagyott gyermekek, a peremre szorult csoportok ne nyűgnek és kellemetlenségnek számítsanak a „rendes" emberek, a keresztények szemében, hanem alkalomnak a jócselekedetekre, az egyéni és társadalmi gondoskodásra, a gyógyító felemelésre! Euramerika csillogó gazdagsága mögött meg kell látni az ugyanakkor ott élő testi-lelki nyomorultakat és a harmadik világnak a jóléti nemzetek dúskáló, élvezethajszoló hatalmasai által történő lelketlen kizsákmányolását! A gyarmatok felszabadulása ugyanis nagyrészt csak formailag ment végbe, mert megmaradt a hajdani elnyomóktól való gazdasági függés. – Nem szabad ezen felül egyetlen néptől sem az adósságoknak elviselhetetlen áldozatok árán való visszafizetését megkövetelni!

A modern világ igazságtalanságainak, az embert lealjasító folyamatoknak lényegi oka az ateista racionalizmus, amely egyaránt vezető ideológiája a keleti diktatúráknak és a nyugati kapitalizmusnak. A szociális kérdés nem oldható meg a valódi evangéliumi szellem nélkül! De ez nem jelenti azt, hogy a nem vallásos, jóakaratú emberek nem járulhatnak hozzá az etikai alapok lerakásához. Az egyház óv mindenfajta vallási fanatizmustól, és rámutat arra, hogy a papságnak, a hívőknek sincs mindenre kész receptjük, ezért fel kell használni a világi forrásokból származó helyes felismeréseket is.

Az egyház elismeri a magántulajdonhoz való jogot, sőt mindenkinek birtokolnia kell annyit, amennyi szükséges az egyén és családja boldogulásához. A nincstelen ugyanis félig rabszolga állapotban sínylődik! Mindenkit megillet a méltányos bér, a pihenés, a nőket pedig a testi adottságuknak megfelelő megkülönböztetés és az anyaság védelme. *A magántulajdon tehát nem abszolút érték*, a föld javai egyetemes rendeltetésűek. A gazdasági felek egyike sem válhat túlhatalmassá, mert akkor szolgaságra kényszeríti a többieket. Így a monopóliumok minden tekintetben akadályozzák a fejlődést, elszürkítik a nemzeti kultúrákat.

A gazdaság forrásai közül a föld, a fizikai munka, a tőke mellett mind nagyobb jelentőségű lesz a tudás, és vele a szervező, kezdeményező, vállalkozói képesség. Az elnyomás egyik formája a tudománytól, a szakmai ismeretektől, a nevelődés lehetőségétől való elzárás is, mert ezek megszerezhetősége nélkül a tömegek éppúgy peremre szorulnak, ínségbe jutnak, mint az anyagiak birtoklása híján.

Nemcsak az igazságra szomjazó ember tiltakozik a kihasználás ellen, hanem a minket körülvevő Természet is egyre figyelmeztetőbben lázad a leigázás, a földi erőforrások kíméletlen fogyasztása ellen!

Korunk egyoldalú gazdasági-anyagias szemlélete helyett az egyház az ember tiszteletét, teljes mivoltának tekintetbe vételét, az Élet fenntartásának szempontját hangsúlyozza, és a testi-lelki javak mindenkire kiterjedő jogát, a házasságon alapuló család, a gyermekvállalás becsületének helyreállítását, anyagi megalapozását, az önigazgató, de a magasabb egységekbe beilleszkedő társulásokat, a kölcsönös egymássegítést ajánlja elvi alapul.

Koncz Endre

Bemutatkozik az Albertfalvi Kislány-kör

Albertfalván a Lány-kör „intézménye" immár több mint 1 évtizedes múltat mondhat magáénak.

A Kislány-körnek ez a formája 1996. szeptembere óta működik. Pénteken délutánonként találkozik kis csaptunk, amely 7–12 éves (természetesen nem csak albertfalvi) lányokból áll. Létszámunk változó, jelenleg kb. tizenhatan-tizennyolcan vagyunk, ám ez alkalmanként mindig más, hiszen a Lány-kör nem kötelező, mint pl. egy különóra; ki-ki akkor jön el, amikor kedve tartja, ráér.

Célunk, hogy a családban, hittanórákon megismert, megtanult hitbeli alapokat lánykköröseink a mindennapi életben tettekké is tudják váltani. A különböző hittanismeretekkel rendelkező más-más korosztályokat nehéz összehangolni, közös témával lekötni, de az idők folyamán már nagyon jól összerázódtunk, megtanultunk egymáshoz alkalmazkodni. (Ugyanis együtt vannak jelen, együtt játszanak az óvodából kikerült első osztályosok a hatodikosokkal.)

Kétórás együttléteink során sokat játszunk, beszélgetünk, imáinkban mindenki saját szándékú fohászát tárja a Mennyei Atya elé.

A születésnapokon megünnepeljük és megajándékozzuk egymást.

Különös gondot fordítunk az egyházi év eseményeire és a hozzájuk fűződő szokásokra: Adventi koszorúnkat együtt készítettük el (újfent köszönet az ebben segítő Édesanyának); részt veszünk közösen is a haj-

nali rorátékon, évről évre együtt farsangolunk; megemlékezünk a Mária ünnepekről, hamvazószerdáról; a tavalyi nagyböjt nagy élménye a közös keresztút-készítés volt; szeretnénk néha egy-egy hétvégén kicsit kimenni a szabadba, együtt kirándulni a családokkal.

A nagyobb szentek életéről, példájáról az ünnepet követően (vagy megelőzően) beszélgetünk, a legendákat együtt eljátszva elevenítjük fel - ez mindig nagy sikerrel jár.

Többször van olyan alkalom is, amikor teljesen kötetlen témáról beszélgetünk pl. egy kép vagy mese, történet, evangéliumi részlet alapján.

Néha kamatoztatjuk a kézügyesség terén kapott több-kevesebb talentumunkat rajzolással, színezéssel, hajtogatással, ünnepek előtti ajándékkészítéssel.

Az elsajátított ismeretek titkon belopódznak a játékokba, versenyekbe, így újra és újra előkerülnek.

Végül de nem utolsó sorban szeretnénk köszönetet mondani ez úton is István atyának, a kedves Szülőknek és mindazoknak akik eddig nem csak anyagiakban, de lelkiekben is erősítettek, támogattak minket!

Valamint szeretettel várunk péntek délutánonként 16 és 18 óra között az alsó hittanteremben minden kislányt, aki szeretne velünk felszabadultan imádkozni, beszélgetni, játszani!

Kiss Anikó, lánykör vezető
1999. Nagyböjtjén és a Kislány-kör

Feltámadás

Jobbágy Károly emlékére

jön majd eső
kimossa
mind
a porba pergett
néma
gyöngyöket

Szennay Ilona

Hajnalka
(mese)

Anyóka apró házikóban élt meseszép virágoskertje közepén.

Alig virradt, már kint üldögélt lila hajnalkákkal befutott lugasában, habfehér rizszemes csészéből iszogatta reggeli mentateáját. Hímzett terítőjén kis csuporban aranysárga méz, az asztal közepén orbáncfűcsokor.

Pirkadatkor ébredezni kezdett a kert ezernyi lakója, méhecskék, hangyák, pókok, szöcskék és csigák, gyöngyharmat csillant a rózsa levelén, a hajnalkák kitárták édes kelyhüket.

Egy reggel azonban hiába várta Anyóka a hajnalt. Sötétben üldögélt csillagtalan éjben.

– Vajon mi történhetett? – töprengett magában.

A fényes Nap évezredek óta arra dugja elő öröklfjú fejét dunnája alól, hogy hű szerelmese, Hajnalka megrázza aranyszőke haját. A göndör fürtöcskék szikrákat vetnek, Hajnalka rózsaujjaival végigsimítja az égboltozatot, játékosan megcirógatja a fodros vizeket, és odaadással várja ébredő kedvesét. Az övék minden reggel.

Megirigyelte azonban boldogságukat az Éj, és szörnyű tervet forralt. Egy éjszaka sötét katonáival körülvette Hajnalka palotáját, s elraboltа az alvó leányt.

A Nap pedig mélyen, nagyon mélyen aludt.

A csukott kelyhű hajnalkák megérezték a bajt, s a lugas csöndjébe susogták a történetet.

Anyóka meghallotta, és sietős léptekkel papírt, tintát és tollat hozott. Levelet írt a Napnak, tűzszínű pecsétet nyomott a borítékra, s legkedvesebb galambjára, Pelyhesre bízta.

Huss! Röpült Pelyhes, mint a szél, szárnyalt, mint a gondolat. Mikor a fényes Nap palotájához ért, a koromsötétben kis csőrével megkocogtatta a Nap ablakát. A Nap álmosan dugta ki a fejét a puha dunna alól, s kíváncsian nézett körül.

Pelyhes átnyújtotta Anyóka levelét, Nap lángba borult arccal olvasta el, s már gördült is elő aranyszekerén az égre. A gonosz Éj meghátrált sötét seregével, és a Nap végre kiszabadíthatta fogságban sínylődő kedvesét.

Anyóka kertjében örvendezve bontogatták kelyhüket az együttérző, illatos virágok. Döngicsélni kezdtek a szorgos méhek, kicsi hangyák itták a friss harmatot.

A fényes Nap azóta megbocsátott a sötét Éjnek, de éjjelente, amikor alszik, nővére, a Hold, és húgocskái, a csillagok vigyázzák Hajnalka álmát.

AZ ÉVSZÁZAD MAGYARORSZÁGI TÜNEMÉNYE

A napfogyatkozás az egyik leglátványosabb természeti jelenség. Viszonylag gyakori, Földünknek valamely részén úgy másfél évenként következik be, de igazán látványosan csak jó időben figyelhető meg. Teljes napfogyatkozás, ha földünkön nem is nagyon ritka, ugyanazon a helyen mégis csak mintegy négyszáz (!) évenként következik be.

Magyarország területén utoljára 1842. július 8-án volt észlelhető, és csak a XXI. század végén lesz legközelebb teljes napfogyatkozás.

A jelenség oka egyszerű: Holdunk a Nap és a Föld közé kerül, méghozzá úgy, hogy a Hold árnyéka éppen az adott területen fut át. Részleges napfogyatkozás mindannyiunk életében többször előfordul, teljes napfogyatkozás viszont kevesek életében adatik meg.

A természet erősen reagál erre a jelenségre. Kánikulában – s nálunk éppen augusztus 11-én a déli órákban lesz látható – a hirtelen sötétség beállta azonnali hőmérséklet-süllyedést eredményez. Ezzel egyidőben erős légnyomást észlelünk, emiatt a madarak és más élőlények biológiai órája megzavarodik. A hirtelen jött szél, a madarak ijedt csivitelése, kakasok kukorékolása, valamint a nappali koromsötétség végítélet-jellegű összhatást eredményez.

A leghosszabb fogyatkozás sem tart azonban hét percnél tovább, és a mi augusztusi tüneményünk az optimális helyen is csak mintegy 150 másodpercig lesz élvezhető.

Az Atlanti-óceánból kiinduló árnyék végigrohan Dél-Anglia partjainál, majd Normandián keresztül, Németország déli részén fut tovább, hogy Ausztrián át Szombathelynél érje el a határt. A Szombathely–Siófok–Szeged vonalon lesz időbeli maximuma, e vonaltól 56-56 km szélességben (összesen 112 km mélységű területen!) lesz látható. Budapesten így csak részleges napfogyatkozást tapasztalhatunk!

Mivel nézzük? Bár sokan nézik a fogyatkozásokat, sőt magát a Napot is sokszor kormozott üveggel, a szakember nemigen ajánlhatja ezt a megoldást, hiszen a kormozás egyenetlensége, a koromszemcsék inho-

mogenitása esetleg szemkárosodást eredményezhet. Nézhetjük viszont elexporált filmmel, de legjobb a hegesztéshez használatos védőszemüveg. Bizonyára lesznek addig élelmes vállalkozók és üzletemberek, akik souvenir gyanánt kis műanyagfoglalatba erősített kobaltüveget árulnak a nevezetes nap dátumával.

* * *

Nem hagyhatjuk szó nélkül azt, hogy a jelenlegi évezred- és évszázadvégi (nem teljesen a vége, vége az ezrednek és századnak 2000. december 31-én lesz) tünemény számos babonás hiedelmet, buta belemagyarázást von maga után.

Már Mezopotámiában több ezer évvel ezelőtt misztikus tisztelettel csodálták a napfogyatkozás bekövetkeztét és számos keresztény szekta a végítélet eljövetelét látja benne. Indiában úgy gondolják, hogy a Napot ekkor a Sárkány nyeli le, de az utolsó pillanatban egy dalia jól irányzott suhintással lekapja a Sárkány fejét. Amerikában hasonló fogyatkozások esetén ugrásszerűen megnő az öngyilkosságok száma.

Természetesen reménykedünk, hogy augusztus 11-én délben szikrázó napsütés lesz kis hazánkban. Aki csak teheti, zarándokoljon el abba a sávba, ahol jól lehet észlelni a jelenséget. Szerda, azaz hétköznap lévén sokan nem tudják majd munkájuk miatt megtenni, hogy elutazzanak a Szombathely–Siófok–Szeged vonalra. A fiatalok viszont, akik jól megérdemelt szabadságukat töltik nyáron, igazán nagy, egész életükre szóló élményben részesülhetnek.

Abban viszont biztosak lehetünk, hogy augusztus 11. tájékán a balatoni szezonárak a csillagos égig szöknek, még jobban elhomályosítva az egyébként már úgyis eltakart Napot.

Sümegh László

Nagyböjti hó

szent magasokból
megszentelt mélybe hulló
kései harmat

Szennay Ilona

A csomók üzenete

A köldökzsinórtól az eresztő kötélig

Amikor reggel *megkötjük* a cipőfűzőnket, nyakkendőnket, sálunkat, amikor a lányok *befonják* hajukat, és *szalaggal* díszítik, amikor *átkötjük* a postacsomagot, a virág*csokrot, felkötjük* autónk tetőtartójára a konyhakredencet, vagy repülőgépünket – szélsodrás ellen – homokzsákokkal *lenyűgözzük*, bizony kevesen gondolunk arra, hogy ilyenkor az emberiség legősibb kézműves mesterségét gyakoroljuk.

Csomó, bog, íj, ín, húr, hurok, hurka (csurka), köt, kötél, fon, fonal, háló... szavaink a legrégebbiekhez tartoznak; nyelvrokonainknál a vadászatban, halászatban, öltözködésben, kunyhóépítésben – és általában a mindennapi életben – oly fontos *szál*kezelési módszerekhez kapcsolódó fogalmak nevei a miénkéihez hasonlóan hangzanak.

Régészeti leletek tanúsítják, hogy már a késő-kőkorszaki „szaki" is meg tudta különböztetni az *egyszerű kettőst* a *kofacsomótól*. Az antik Róma haditengerészetének matrózai a Colosseumot (!) – máig utolérhetetlen vitorla-technikával tudták befedni szél, nap, eső ellen.

Úgy hinnénk, hogy a kötélkezeléssel, csomózással csupán hajósok, halászok, hegymászók, barlangászok, cserkészek, rendőrök, sebészorvosok, néprajzosok foglalkoznak, de sokan meglepődnének, ha megtudnák, hogy a matematika százötven éve haszontalanul műveltnek hitt ága – a csomóelmélet – manapság az egyik legkeresettebb, pl. *molekulatervezésben* alkalmazott, modern diszciplínává vált.

A köldökzsinórtól a koporsóeresztő kötélig egész életünket *átszövi* az oldás-kötés: Szerződést, barátságot, házasságot *kötünk*, a problémákat *megoldjuk, egyeseket behálóznak, gúzsba kötnek*, de ha *kötelesség*-mulasztásunkat megbánjuk, akkor *feloldozást* nyerhetünk...

Bizonyítható, hogy a csomózásnak már a történelem hajnalán is fontos, kultikus szerepe volt

A finn sámán olyan „szélcsomót" adott el a tengerészeknek, amelynek alkalmas felbontásával a szélirány vezérelhetővé vált. Varázsló-, elhárító-, gyógyító-, rontó-, álomfogó-, (vagy éppen tabu!) csomókat azonban ugyanúgy találunk az Eur-ókorban, Tibetben, Dél-Afrikában,

Indiában, az eszkimóknál, mint a Székelyföldön vagy akár ma is, hazánkban.

Ha bepillantunk ebbe a világba, számos megfejtésre váró kérdésre bukkanunk:

- Miért kötött Merkúr szeretet-csomót a pálcájára?
- Miért faragott az Árpád-kori mester hajós-csomókat a felsőőrsi Bűnbánó Magdolna templom homlokzatának kőoszlopaira?
- Az egésznapi marokszedéstől, kévekötéstől holtfáradt asszonyok miért kötöttek este vidáman aratási, áldozati kalászkoszorút?
- Miért kötnek itt-vagy ott, ilyen- vagy olyan csomót az újszülött köldökzsinórjára, és miként kötik gúzsba az eltávozó halott testét?
- Miért hurkol az indián édesanya éjszakára álomfogót kisbabája feje fölé?
- Miért köt egy – magára valamit is adó – harangozó gyémántcsomót a húzókötélre?
- Mit üzen(t) korának a gombkötő, a paszományos és a magyarszabó, lószőrékszerész?
- Miként teremt békét az *istenszeme*-fonat a „long-house"-ban és egy modern számítóközpontban?

Egynémely rejtélyt tán megfejtettünk.

Itt van például a *frászkarika*. Ez a lázas gyerek csuklójára kötött zsenge fehérfűz (salix alba) ágakból készült fonat a héjban rejlő szalicilt, a korszerű tapaszgyógyszerekhez hasonlóan, sajátos, természetes bevivő anyaggal juttatta a szervezetbe, ahol az kifejthette lázcsillapító hatását; ugyanúgy, mint a mai szalicilátok (Aspirin, Kalmopyrin stb.). Persze, ha más betegség ellen használták, nem segített, így csupán „frászkarikát ért"...

A karikás ostor végén előálló görbületcsökkenés olyan sebességnövekedéshez vezet, ami a hangsebességet is meghaladhatja; így, amikor az ostor csattan, ugyanolyan hangrobbanás áll elő, mint amikor a vadászrepülők riogatnak bennünket szupergyors mivoltukkal.

Legnépszerűbb csomóinkat profik azért nem kötik, mert nehezen bonthatók, a kötél teherbírását pedig akár felére is csökkenthetik.

Növényi rostok (fahéncs, kender, len, gyapot, csalán, rafia, juta, szizál, inda,...); állati szálak (pókfonal, selyemszál, farkszőr, bél, kecsegehúr, bőrszíj, ...); fémek (acél, vörösréz, wolfram, ón, ...), műanyagok

(PVC, nylon és egyéb polimerek, pl. kevlár ...) mind-mind bogozásra, kötözésre, szövésre, fonásra, varrásra, díszítésre – és *üzenésre* kínálkoznak.

– Üzenésre?

– Igen. A csomók praktikus funkcióik mellett – már a legrégibb koroktól kezdve – szépséget és átvitt üzeneteket is közvetítettek: *A jó csomó jól köt, jól oldódik – és szép*. Adott esetben varázslatos vagy éppen szent dolgokra figyelmeztet.

– Üzenhetnek a csomók, a kötelek?

– Igen. De nem csak a dél-amerikai indiánok ősi üzenő csomóira (*kipu*kra) gondolunk vagy a lámapásztor csomózott kötelére: „lám a láma száma máma ..."

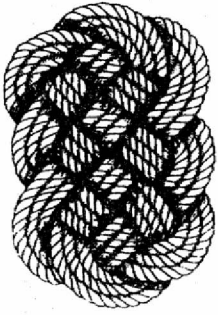

Ocean Plait

A csomók, szíjak, csatok, fonatok mindig is rangot, társadalmi hovatartozást, akár pillanatnyi hangulatot, lelkiállapotot jeleztek. Ma is gondosan megválasztjuk, milyen nyakkendőt kössünk, milyen szalagot tegyünk a virágcsokorra vagy a sírkoszorúra; a keresztényi Húsvét kalácsát másként fonják, mint a zsidók a barcheszt.

A keleti, az ősi amerikai hitvilágban, az eszkimóknál, az óceániai népeknél, magyar eleinknél vagy a zsidó–keresztény kultúrában a csomók szakrális üzeneteket is közvetítettek, közvetítenek.

Tudjuk, mire figyelmeztet az esküvő pár kezeit egymáshoz kötő stóla. Ismerjük a ferencesek kötélövének, kordájának eredetét: Amikor szent Ferenc elhagyta a világi életet, díszes, finom bőrövét a parasztok durva kötélövére cserélte, az erre kötött három csomó pedig a tisztaságra, a szegénységre és az engedelmességre intő evangéliumi jó tanácsokra emlékezteti viselőjét és a világot.

Ha csak a legegyszerűbb kötélsodrási technikát, és néhány egyszerű, hétköznapi csomót gondosan megvizsgálunk, csodaország nyílik meg előttünk. Ebben megérthetjük, amit a csomók is üzennek:

A VILÁG SZÉP ÉS ÉRDEKES!

Csébfalvi Károly matematikus,
a Nemzetközi Csomókötöző Céh
(International Guild of Knot Tyers)
tagja

A kertről, a rózsáról és a fejlődésről

(E s s z é)

„Én kis kertet kerteltem,
bazsarózsát ültettem,
szél fújja-fúddogálja,
eső-eső veregeti ..."

(gyermekdal)

Mit is jelent a *kert* szavunk?

Tegyünk csak mellé egy sor hasonló hangzású és jelentésű szót: *kör, korong, karika, korona, kerek, kerék, kerge, keringő, körítés;* vagy másfelől: *kerítés, keret, kerület, kerengő* stb.[1]

Vajon miért válhatott a kert olyan sok metafora és allegória forrásává?

Bár a *kert* szó töve, a ker- (lásd még a szócsalád többi elemét[2]) a terület formájára is utalhatna (vö. *kerek erdő, korong* 'kerek erdő' jelentésben; a TESz. 1274-es adata), valószínűbb, hogy itt már motívumváltással van dolgunk: a körbe kerített terület nem okvetlenül kerek, sőt a legritkábban az (kivétel pl. magyar cirkusz, angol circus 'cirkusz' és 'körtér').

A *kerítés*, a *keret*, a *kerület* (vö. még pl. német *Bezirk)* szavainkban a jelentésről már leválik a forma kereksége (vö. LÁZÁR ERVIN: *Négyszögletű kerek erdő* c. meséje).

A fent idézett gyermekdal kertjében ott a négy elem: a kert földje, a kert földjében a rózsa (⊃ tűz), a vörös rózsát fúddogáló szél (vö. a „forgó rózsa" motívuma a népművészetben), a földet megtermékenyítő eső.

A rózsa eredeti – és a mai napig prototipikus – színe a piros.

Vö. pl. lázrózsák: láz (⊃ forró [⊃ tűz])[3]

rózsa (⊃ piros)

⟶

[1] JANKOVICS MARCELL: Kár! (Hangszimbolizmus, avagy fonetika és mítosz!) In: *Jelbeszéd az életünk*. Budapest, 1995. 42–55.

[2] HORVÁTH KATALIN: Szócsaládok vizsgálata szinkrón összefüggések alapján. A *kör* szavunk szócsaládjáról. In: *Emlékkönyv Szabó Zoltán 70. születésnapjára*. Kolozsvár, 1997.

[3] SPANNRAFT MARCELLINA: Két frazeológiai egység jelentéséről. In: *Allegória*. A „Nyelvi mozgásformák dialektikája" kutatócsoport munkái 11. Budapest, 1994. 113–129.

vagy pl. a *Hófehérke* c. meséből:

„Bőre fehér, mint a hó,
arca piros, mint a rózsa"[4]

A rózsa kifejlődése, kifeslése, kibomlása maga a kiteljesedés.

A *fejlődés* szó nyelvünkből kibontható jelentése nem alulról fölfelé vagy a bal alsó sarokból a jobb felsőbe tartó nyílegyenes vonal. A növény *sarjad, serken, hajt*, a gyermek *serdül* stb. (vö. *sürög-forog, pörög)*. A magyar *fejlődés* szó latin megfelelője, az *evolúció* szintén a *vol- 'forog' jelentésű tőből származik.

„Földtől eloldja az eget
a hajnal s tiszta, lágy szavára
a bogarak, a gyerekek
kipörögnek a napvilágra:
a levegőben semmi pára,
a csillogó könnyűség lebeg!
Az éjjel rászálltak a fákra,
mint kis lepkék, a levelek."

(József Attila: Eszmélet I.)

Ami kerek, az egyúttal teljes is.

Pl.	kerek Hold	– telihold vagy telehold
	kerek idomok	– telt idomok
	kerek kép/arc	– telt arc/telihold kép
	kerek egy esztendő	– egy teljes esztendő
	kert	– telek, televény
	stb.	

A kert más, mint az udvar. Körül van kerítve, védett, virágok nyílnak benne.

A gyermekdalban a kert – mint körülkerített, teljes egész – világmodellként áll előttünk.

[4] HORVÁTH KATALIN: A mondat történeti fejlődésének néhány kérdése. In: *Magyar Nyelv* 1991/1. 31–36.

A kör és a gömb, a kocka és a négyzet egyaránt a teljesség szimbólumai. A Mennyei Jeruzsálem ábrázolásain, mandalákon, Jung „mély-én"-modelljében, korai gyermekrajzokon stb. egyaránt feltűnik a kör és a négyesség összefüggése (akár kereszt, akár négyzet alakjában). A négy égtáj,[5] a paradicsomi Életfa tövéből eredő négy patak, a négy evangélista, „az ős-Ádám négy emanációja", „Hórusz a négy fiával"[6] stb.

Ami kifejlődik, az kiteljesedik. A benne lévő lehetőségek mutatkoznak meg kibontakozásában.

A bimbó kibomlik,[7] a lepke kirágja a bábot, a magzat kibújik az anya méhéből.

A növekedésnek, a fejlődésnek a természete érhető tetten pl. az angol *spring* szó jelentésszerkezetében is. A *spring* az angol nyelvben egyaránt jelent tavaszt és sarjadást, forrást és fakadást, rugót és szökkenést.[8]

(Néhány további angol és német nyelvű adat a jelentések összefüggéseire:)

angol		német	
spray	'sarj', 'hajtás' 'permetez', 'szétszór'	*sprießen*	'sarjad', 'kihajt', 'fakad
sprinkle	'fecskendez', 'szétszór'	*sprenkeln*	'folyadékot hint'
sprig	'hajtás', 'sarj', 'ágacska'	*Sproß*	'hajtás', 'sarj', 'magzat', 'ivadék'
sprout	'sarj', 'fiatal hajtás'		
spring	'forrás', 'fakad' 'tavasz', 'fakad', 'sarjad' 'rugó', 'ugrik', 'szökken'	*Sprudel*	'szökőforrás', 'szökőkút'
		springen	'ugrik', 'szökken', 'megreped', 'fakad'

stb.

A növekedés hirtelen, ugrásszerű természete mutatkozik meg *a gabona szárba szökken, a rügy kipattan* stb. magyar nyelvi kifejezésekben is.

Spannraft Marcellina

[5] DAVID FONTANA: *A szimbólumok titkos világa*. Tericum Kiadó, 1995. 64.

[6] C. G. JUNG: *Aión. Adalékok a mély-én jelképiségéhez*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1993. 199.

[7] Grétsy László: *A szóhasadás*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1962.

[8] GEORG GRODDECK: *Der Mensch als Symbol (Unmaßgebliche Meinungen über Kunst und Sprache)* Fischer Taschenbuch Verlag. 1989.

A Társas Kör Hírei

Az Albertfalvi Helytörténeti Múzeumban 1999. február 26-án megnyílt *A magyar nyomtatott szótárak története* című kiállítás. 14 tematikus tárlóba rendezve tekinthetők meg nyelvünk régebbi és újabb szótárai. A kiállítás június 1-ig, kedden és csütörtökön 16–18 óráig látogatható. Csoportok részére, előzetes egyeztetés után más időpontban is kinyit a Múzeum.

Az 1999. évi rendes közgyűlésről

A Társas Kör 1999. március 20-án, szombaton tartotta éves közgyűlését. A közgyűlés elfogadta az elnöki és a gazdasági beszámolót valamint az ellenőrző bizottság jelentését.

Mint újságunkban máshol olvasható az Albert Herceg Díjat idén a közgyűlés Mayer Magda nővérnek ítélte oda.

A közgyűlés egyhangú határozatot hozott, hogy ezentúl évente két alkalommal, tavasszal és ősszel a templomkert nagytakarítását kezdeményezi. A Társas Kör megszervezi a takarítást és abban a Társas Kör tagjait aktív részvételre serkenti.

Szent Mihály Akadémia

Eddigi előadások

Az elmúlt év végen létrehozott Szent Mihály Akadémia keretében megindultak az előadások.

Emlékezetes volt Szennay Ilona költőnővel a felolvasóest és a beszélgetés. Az est házigazdája Alexa Károly volt.

Február 20-án Az évezred nagy napfogyatkozása 1999. augusztus 11-én – Mikor lépünk a második évezredbe? címmel tartott előadást Sümegh László.

Következő előadások

A csomók üzenete és világa – A köldökzsinórtól az eresztőkötélig címmel izgalmasnak ígérkező előadást tart Csébfalvi Károly. Az előadás ideje 1999. április 17., szombat délután 4 óra. Helye a Bükköny utcai Klubhelyiség. Az előadó cikke ugyanerről a témáról újságunkban olvasható! Minden érdeklődőt várunk.

Márialigeti Károly, az ELTE TTK Mikrobiológiai Tanszékének vezetője **„Baktériumok testünkben és környezetünkben – azaz találkozunk e mindennapjainkban a klónozással"** címmel előadást tart 1999. május 22-én szombaton délután a Bükköny utca Klubhelyiségben. A modern biológia iránt érdeklődőkön túl azokat is örömmel látjuk, akik a ma oly sokat emlegetett klónozásról kívánnak többet megtudni.

További programok, rendezvények

Ismét Locsolóbál

A kötelező hagyományoknak megfelelően idén is lesz húsvéthétfőn locsolóbál. Helyszíne a farsangi mulatságon oly igen bevált Budai Fonóház. Kezdés 19 órakor, belépőjegy ára 350 Ft. Fellép Albertfalván rajongva szeretett BEATORLÓK Együttes. A Bál elején a klasszikus táncok kedvelői lejthetik a táncot. További információk és jegyek Vas Zolinál kaphatók.

Kinyit a kávéház!

Következő zenés–irodalmi kávéházunk április 24-én szombaton délután 18 órakor nyit ki. A hangulatos zene mellett alkalom kínálkozik baráti beszélgetésre, találkozásra. Aki még nem volt rendezvényünkön, feltétlen jöjjön el. Nem fog csalódni. Igen szolid árak, magas színvonalú kiszolgálás, széles választék! Idősebbeket, fiatalokat egyaránt várunk!

Autóbuszos kirándulás

A Társas Kör 1999. május elsejére kirándulást szervez. A Kirándulás útvonala: Albertfalva–Kecskemét–Albertfalva. A kirándulás célja Kecskemét és környéke nevezetességeinek, kulturális értékeinek megtekintése. A részvételi költség 3.000 Ft, amelyből a Társas Kör különböző támogatásokból 1.500 Ft-ot átvállal. További információval szolgál, a kirándulás szervezője, Murányiné Molnár Katalin.

Könyvbemutató

Már most jelezzük, hogy május első felében mutatja be a Társas Kör az új kiadványát, Virt László *Albertfalva társadalma* című munkáját. A kiadvány az Albertfalvi Füzetek sorozat első darabja. Albertfalva múltja, jelene után érdeklődőket szívesen várjuk a könyvbemutatóra.

Kiss Gábor, elnök

Ismeretlen katona imája...

(Ezt az imádságot 1945-ben, Olaszországban egy elesett amerikai katona zsebében találták)

ISTEN! Még sohasem szóltam Hozzád,
Most köszönök Neked Jó nappal, ahogyan mondják.
ISTEN vagy és lám, azt mondják nincs is Isten
És én szegény bolond, ezt nekik el is hittem.

Múlt éjjel gránát-tölcsérből néztem egedet,
S úgy vélem, mindaz, amit mondanak, igaz nem lehet.
Csak vettem volna időt látni alkotásodat,
Rögtön tudtam volna, hogy nem mondanak igazat.

ISTEN! Vajon kezet fognál-e velem?
Tudom, megértenél, én valahogy úgy érzem.
Különös, el kellett jönnöm ebbe a földi pokolba,
Hogy legyen időm belenézni az Arcodba.

Most már nem sokat beszélhetek Veled,
De örülök, hogy ma megismertelek.
A támadás órája itt lesz nemsokára,
De nem félek, mert itt tudlak közelemben állva.

ISTEN! Most mennem kell, itt a jel,
De szeretlek nagyon, ezt Neked tudnod kell!
Kemény harc lesz, ki tudja, mily veszett,
Talán már ma éjjel a házadban leszek.

És bár nem voltam barátod soha azelőtt,
ISTEN, vajon várszr-e rám a kapud előtt?!
Íme sírok, könnyeim hullanak,
Bár csak előbb tudtam volna Rólad.

De most mennem kell, ISTEN, ég áldjon búcsúzásul,
S hogy megismertelek, már nem félek a haláltól!

Tartalom

Alleluja, Alleluja, Alleluja / Dr. Verbényi István 1
Per crucem ad lucem / Szövényi Zsolt 2
Nekem csak szeretnem szabad! / Madaras Gábor 3
Zenés Istentisztelet / Ludmány Emil 5
Gondolatok a bibliai őstörténethez / Keselyák Péter 7
Az Albert herceg-díj elnyerésére javasoljuk Mayer Magdolna nővért 11
Március 15-i megemlékezés / dr. Pintér Tihamér 12
A Nagy-Duna parton / Bankó András 16
Normandiai útinapló: Altöttingben / Madaras Gábor 21
Kirándulások Friuli–Velence tartományokban / Illavszky István – Wittman Margit 23
Merci / Sümegh László 27
Jöjjön el a Te Országod! – Karácsony Rómában / Benkóczy Szabolcs R. C. 31
Ti, ha kételkedtek is, én bizakodó vagyok! / Rózsáné Czigány Enikő 33
A Centesimus Annus időszerűsége / Koncz Endre 35
Bemutatkozik az Albertfalvi Kislány-kör / Kiss Anikó 38
Hajnalka (mese) 40
Az évszázad magyarországi tüneménye / Sümegh László 41
A csomók üzenete / Csébfalvi Károly 43
A kertről, a rózsáról és a fejlődésről (esszé) / Spannraft Marcellina 46
A Társaskör Hírei 49
Ismeretlen katona imája... 51